

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Vývoj pohledu českých tištěných médií na československé měnové zlato po druhé
světové válce

Development of the Czech Press Perspective on Czechoslovak Monetary Gold after
the Second World War

Student: Zita Mickertsová

Vedoucí bakalářské práce: prof. PhDr. Stanislav Polouček, CSc.

Ostrava 2015

„Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně na základě zdrojů v ní uvedených a řádně citovaných.“

V Ostravě dne 7. 5. 2015

Lita Mišerbova

.....

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Přesuny československého měnového zlata za druhé světové války	6
2.1	Základ pro zlaté národní rezervy	6
2.2	Československý poklad v ohrožení	8
2.3	Kam nacisté ukrývali válečnou kořist	12
2.4	Náhrady za znárodněný majetek a půjčka pro vyčerpané Československo	13
2.5	Návrat zlata do Československa	15
2.6	Zlato ani v trezorech ČNB nebylo v bezpečí.....	16
3	Pohled českých tištěných médií na československé měnové zlato po druhé světové válce	18
3.1	Šedesátá léta dvacátého století	18
3.2	Sedmdesátá léta dvacátého století	22
3.3	Osmdesátá léta dvacátého století.....	23
3.4	Devadesátá léta dvacátého století.....	25
3.5	Počátek dvacátého prvního století	30
3.6	Analýza vývoje pohledu médií na problematiku československého zlata	34
4	Využití řešené problematiky v žurnalistice.....	41
	Editorial.....	42
	Úvodní článek	44
	Numismatika jako sběratelská vášně	44
	Interview	48
	Anketa	53
5	Závěr	55
	Seznam použité literatury.....	57
	Seznam použitých zkratk.....	60

1 Úvod

Zlato už od pradávna lidstvo fascinuje. Přes mnohé pokusy alchymistů proměnit vodu, měď či olovo ve zlato ani v současné době nedokážeme tento vzácný kov sami vyrobit, což ještě více zvyšuje lidskou touhu vlastnit jej v co největším množství. Pro zlato lidé bojovali, trpěli a umírali. Lidské životy jsou křehké a netrvaly dlouho, ale zlato je téměř nezničitelné. Nerezaví a nekoroduje, bylo a stále je příčinou mnohých mezilidských sporů.

Tématem této bakalářské práce bude problematika československého měnového zlata, které se stalo od roku 1919 součástí měnových rezerv naší republiky. Bylo pro československé občany symbolem samostatnosti, do sbírky na poklad republiky přispívali Češi i Slováci svými cennostmi s nadějí na lepší zítřky. S nashromážděným pokladem se však nakládalo s přílišnou důvěřivostí a s nedostatkem obezřetnosti. Jeho velká část byla vydána fašistickému Německu a nemalé množství zlata, které po válce v pokladu zůstalo, se k nám dostalo až v roce 1982 a část se nevrátila vůbec.

Cílem práce je zjistit, v jaké míře byli občané informováni o osudech měnového zlata prostřednictvím českých tištěných médií po druhé světové válce a zaměřit se na otázku, jaké vlivy mohly působit na zájem či nezájem tehdejšího tisku čtenáře informovat o událostech, které se týkaly právě našeho měnového zlata. Domnívám se, že ještě ani v dnešní době se o zkoumané problematice nehovoří tak často a s takovou důležitostí, jakou si zaslouží. Pro dosažení cíle bude použita obsahová analýza vybraných článků v tištěných médiích.

První kapitola bude zaměřena na spleť příběhů měnového zlata zejména v období druhé světové války. Nejprve zmíníme, jak vznikl základ pokladu a poté budou popsány přesuny zlata za války. Budeme se také zabývat otázkou úvěru, který nám poskytla Velká Británie po uzavření Mnichovské dohody, a náhrad za znárodněný majetek spojenců.

V kapitole druhé bude zkoumán vývoj pohledu tisku na zlatý poklad po druhé světové válce. Domněnku o nedostatečné informovanosti veřejnosti o pohybech a nakládání s naším národním zlatem budeme prověřovat pomocí již zmíněné obsahové analýzy článků, kdy budeme retrospektivně hledat zmínky v českém tisku o měnovém zlatě v tisku po skončení druhé světové války. Vyhledávání článků bude probíhat v Archivu města Ostravy a v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě, kde bude využita možnost přístupu do elektronického katalogu a databáze Národní knihovny ČR a do databáze Anopress.

Kapitola třetí bude zaměřena na tu část pokladu, kterou tvoří cenné mince a v souvislosti s nimi se bude tato žurnalistická část týkat také numismatiky. Otázka prodeje cenných mincí z pokladu ke konci devadesátých let dvacátého století je pro Českou národní banku tématem, ke kterému se nerada vyjadřuje a nevydala žádné oficiální prohlášení, kolik mincí bylo prodáno a za jakou cenu. Okolnosti kolem této části měnových rezerv nejsou dodnes vyjasněny, proto se v žurnalistické části budeme zabývat právě numismatikou se zaměřením na mince ze zlatého pokladu republiky. Použijeme žánry editorial, úvodní článek, interview a anketa. Deseti respondentům bude položena anketní otázka zjišťující jejich ochotu v současnosti přispět do imaginární sbírky podobné sbírce z roku 1919. Názory respondentů budou nahrány na diktafon a nejzajímavější odpovědi na hypotetickou otázku, týkající se imaginární sbírky, budou v přibližně minutovém střihu odvysílány v ranní anketě Českého rozhlasu Ostrava. Součástí žurnalistické části bude také interview s ostravským numismatikem, který už přes dvacet let podniká v oboru numismatika a vlastní prodejnu mincí v Ostravě.

2 Přesuny československého měnového zlata za druhé světové války

V této kapitole nejprve popíšeme, odkud se vzal zlatý poklad republiky. Dále budeme sledovat pohyb československého měnového zlata v průběhu druhé světové války, před jejímž začátkem jsme důvěřivě svěřili náš poklad do spojeneckých bank a brzy nato jsme se měli přesvědčit, že hlavně Velká Británie se v této oblasti nebude chovat jako náš spojenec. V poslední části druhé kapitoly bude zmíněna otázka mnichovského úvěru, požadavky o náhrady za znárodněný majetek tehdejších spojenců a na závěr kapitoly bude připomenuta složitost a zdoluhavost jednání mezi Československem a našimi spojenci – Velkou Británií a Spojenými státy americkými o navrácení našeho zlata zpět do Československa, kam vždy patřilo.

2.1 Základ pro zlaté národní rezervy

Poté, co byl 28. října 1918 vyhlášen samostatný československý stát, bylo žádoucí se od Rakousko-Uherska odtrhnout i ekonomicky. Také podle Spáčila (1973, s. 56) bylo pro upevnění státu důležité mít vlastní minci, která je důležitým ukazatelem hospodářské a politické moci státu. Hlavním tvůrcem měnové reformy v roce 1919 byl Alois Rašín, nový ministr financí. Jedním z problémů republiky bylo podle něj *„úplné zlenivění a zlenošení obyvatelstva, zaviněné tím, že jednak v zákopech nebylo potřebí pracovat, ale doma taky ne, poněvadž vyživovací prostředky, placené v ohromných sumách (...) zbavovaly každého potřeby, aby pracoval“* (Rašín, 1994, s. 221).

Jak píše Šetřilová (1997, s. 77), Rašín se tvrdě zasazoval o úsporná opatření, což dokazuje také jeho slogan *„Pracovat a šetřit!“* a odvážnou měnovou reformu započal okolkováním starých rakousko-uherských bankovek, které byly stále v oběhu na území ČSR. Snažil se také zadržet 80 % předkládaných peněz ve formě nucené státní půjčky. Chtěl takto vytvořit nedostatek peněz, následovaný potřebou obyvatel brát si úvěry a tak dosáhnout snížení cen. Podle Spáčila (1973, s. 102) měl Rašín v úmyslu stažením oběživa a okolkováním platidel umožnit vzestup kurzů československé koruny na cizích burzách a to tak, že dosáhne levnějšího nákupu surovin a navíc při snížení mezd také sníží výrobní náklady. Jak dále uvádí Šetřilová (1997, s. 80), zároveň byla vypsána i 4% půjčka ve zlatě, která se stala základem našeho pokladu. Tato půjčka začíná psát příběh zlatého pokladu republiky, ke kterému se v této práci bude upínat veškerá pozornost.

Štrait uvádí, že Ministerstvo financí vyhlásilo 25. února 1919 národní sbírku zlata, stříbra a cizích valut. Lidé přispívali s vírou v lepší budoucnost republiky a shromažďování cenností provázelo heslo „*Sbírka na poklad vlasti začala. Co vlasti dáš, sobě dáš a svým dětem*“ (2011, s. 72). Sbírkou probíhaly po domech, vybírali i děti a učitelé. Štrait také cituje příspěvek v Novinách Krakonoš z 30. března 1919: „*Sbírka drahých kovů na zlatý poklad republiky vynesla dosud 70 kg stříbra a 4,4 kg zlata. Dojemné jsou příklady, kdy chudí lidé stáhnou své snubní prsteny (nosili je přes dvacet let) a dají. Chudá žena dala zlatý křížek, tereziánský tolar a několik korun. Jinde bohatí odbudou sběratele*“ (2011, s. 73).

Národní sbírka však nebyla jediným zdrojem zlatého pokladu. „*Dnes už se ví, že československý zlatý poklad rozšířili naši legionáři*“ (Motl, 2007, s. 17). Tento autor dále na základě osobních rozhovorů s bývalými legionáři tvrdí, že jejich příspěvky nebyly vždy dobrovolné. Tito muži, kteří v době první světové války bojovali ve Francii, v Itálii a hlavně v Rusku za vytvoření samostatné republiky, po svém návratu do vlasti v roce 1920 na poklad chtěli nechtěli také přispívali.

V souvislosti se sbírkou Motl cituje jednoho legionáře: „*Celý život jsem byl chudý jako kostelní myš a celé ty roky jsem snil o tom, jak doma jednou zbohatnu a budu se mít dobře. (...) A našli u mě ty pozlacené svícný. Já jim pořád opakoval, že jsem je neukradl, že to byl dar, který mi dal kdysi někde u Kazaně jeden pop, jemuž jsem dělal střechu na kostele, ale nic mi to nebylo platné. Svícný mi prostě zrekvírovali, prý na zlatý poklad republiky. Ani nevíte, jak jsem v té chvíli ten zlatý poklad nenáviděl*“ (2007, s. 20).

Další část sbírky, na kterou by už národ československý neměl být tak hrdý, bylo ruské zlato, které uzmuli českoslovenští legionáři. Jeho přesné množství je dnes velmi obtížné stanovit, protože jak tvrdí Motl (2007), k tomu neexistuje potřebná dobová dokumentace. Autor dále popisuje, že Čechoslováci v Kazani po měsíci nátlaku jednotek Rudé armády z města ustoupili, ale i s velkou částí ruského pokladu. Další cesty tohoto zlata vedly přes Ufu až do Čeljabinska, kde měli Čechoslováci poklad střežit a nakonec se poklad dostal do Omska. Tady Motl (2007, s. 25) uvádí, že se ruský poklad dostal do rukou velmi rozhazovačného admirála Alexandra Vasiljeviče Kolčaka. Když bylo poté osmnáct vagonů s pokladem svěřeno pod dohled československých legionářů, při jejich závěrečném předávání zpět Rusům bylo zjištěno, že ho jedna třetina chybí. Dodnes však nelze dokázat, že část ruského zlata skončila v rukou Čechoslováků, protože stav zlata nebyl v průběhu jeho přesunů dobře evidován (Motl, 2007).

Čechoslováci mohli být spokojení. Sbírka se na základě výše uvedených zdrojů úspěšně rozšiřovala a její hodnota stoupala. Zlatý poklad obsahoval šperky, cihly a mince, jejichž numismatická hodnota byla téměř nevyčíslitelná. Štrait (2011, s. 75) upřesňuje hmotnost zlatého pokladu ke konci první Československé republiky na 94 771 kilogramů, přičemž další zlato existovalo také ve Škodovce a Zbrojovce. Díky těmto zlatým rezervám vstoupila československá republika do zlatého devizového klubu, kdy akciová cedulová banka měla povinnost zlato nakupovat a také ho prodávat. Jak říká Štrait, koruna tedy byla konečně podložena zlatem a na základě zákona č. 166/1929 Sb. z 27. 11. 1929 o konečné úpravě československé měny se začaly razit stokoruny z pravého zlata (2011, s. 75).

2.2 Československý poklad v ohrožení

Až do poloviny třicátých let byl československý poklad v bezpečí. Tehdejší poměry ve světě se ale začínaly měnit a bankéři tušili, že spolu s vyostřováním mezinárodních vztahů budou muset přijmout nová opatření týkající se našich měnových rezerv. „*Vedení tehdejší Národní banky československé si velmi dobře uvědomovalo narůstající nebezpečí ze strany hitlerovského Německa.*“ (Motl, 2007, s. 35). Velká část československého zlata tedy byla deponována v bankách našich spojenců, především ve Velké Británii, ale také ve Švýcarsku a Belgii (Motl, 2007). Později se ale ukázalo, že tato místa nebyla pro úschovu našeho zlata tak bezpečná, jak jsme očekávali.

Do paměti našeho národa se nesmazatelně vrylo datum 29. září 1938, kdy bez naší účasti rozhodli Chamberlain, Daladier, Mussolini a Hitler o postoupení československého pohraničního území Německu (Ailsby, 2005, s. 99). Motl (2007, s. 37) připomíná, že se jednalo o území o rozloze asi 28 000 km², na kterém žilo na 800 000 Čechů, kteří přišli o svůj domov. Hitlerovské Německo si brousilo zuby na obrovské české bohatství, které mělo nyní na dosah.

Vároš (1989, s. 348–349) popisuje jeden z prvních německých útoků na naše zlato. Nacisté požadovali přemrštěnou náhradu ve zlatě a devizách za tři miliardy korun, které byly v oběhu na obsazeném území. Protože československá měna byla kryta zlatem, tuto náhradu chtěli Němci také ve zlatě. V archivu Státní banky v Praze existuje dokument, podle kterého počátkem března 1939 vydala Národní banka československá Říšské bance 14 536 kg zlata v hodnotě 466 miliónů korun.

Chamtivá německá říše se po vpádu vojsk do Prahy ještě před 15. březnem 1939 opět pokusila dostat se k dalšímu československému zlatu. Vároš ve své publikaci cituje Göringovy příkazy: „*Vaším úkolem, pánové, bude dát se do práce hned po příchodu německých vojsk do Prahy! Pane Kehrl, vy se svou skupinou zaujmete místo v národní bance! Zjistíte přesné množství československého zlata. Vy, pane Wohltate, se postaráte o predisponování československého zlata, které je prostřednictvím Banky pro mezinárodní platby v Basileji uloženo v londýnské Bank of England, do Říšské banky ...*“ (1989, s. 349).

Německé zbrojení bylo velmi nákladné a Československo se stalo pro Hitlera velkým zdrojem potřebného zlata. Vlček (1985, s. 26) shrnuje množství zlata ve vlastnictví Československa k 15. březnu 1939. V trezorech Národní banky československé se nacházelo 7000 kg zlata, největší část zlatého pokladu byla totiž uložena v Bank of England a jednalo se o dvacet šest tun zlata. Dále měla Bank of England podúčet v basilejské Bance pro mezinárodní platby (dále jen BIS), na kterém se ukrývalo více než 28 tun zlata (pozn.: název BIS bývá v češtině překládán také jako Banka pro mezinárodní vyrovnání nebo Banka pro mezinárodní vypořádání). Zlato jsme také měli uloženo ve Švýcarské národní bance a jednalo se o dalších 12,5 tun zlata ve zlatých prutech (Vlček, 1985, s. 26). Nyní poznamenejme, že autoři se rozcházejí v užití slov *zlatý prut* a *slitek*. Ředitel z České národní banky Radek Urban v článku *Měnové zlato v historické perspektivě* při zmínce o zlatých prutech upřesňuje, že Vlček a mnozí další autoři chybně užívají výraz *zlaté pruty*. Podle Urbana zlaté pruty neexistují, přesnějším výrazem jsou zlaté slitky. *Slitek* je správným překladem z anglického výrazu "bar" a čtenáři si mohou slitek představit jako cihlu o váze 12,5 kg. Důvodem užívání chybného výrazu je podle Urbana nepořádnost překladatelů, kteří používají levné anglicko-české slovníky (Hospodářské noviny, 22. 9. 2000).

Hitler si byl tohoto nesmírného bohatství vědom a naléhal prostřednictvím svých úředníků na Národní banku československou, aby vydala příkaz k převodu zlata do Berlína. Vedení banky tři dny rozhodnutí o příkazu oddalovalo a jak podotýká Vlček (1985), marně čekalo na pomoc ze strany spojenců. Podle Smetany, který se v případové studii zabývá konkrétně tímto převodem, bylo k 31. prosinci 1938 na kontě č. 2 v Londýně uloženo zlato v hodnotě 6,756 milionů liber. Navíc jsme měli na účtech v Bernu uloženo zlato v hodnotě 706 tisíc liber a v Bruselu za 138 tisíc liber (Smetana, 2001, s. 634).

Žádné pomoci se bankéři nedočkali a tak byl vynucen příkaz k převodu 23,1 tun zlata z Londýna do Berlína. Smetana navíc upřesňuje, že až na 412 zlatých cihel bylo nejprve zlato převedeno v rámci BIS na účet č. 17, vedené pro Německou říšskou banku, která pak osmi

bankovními příkazy konto naprosto vyprázdnila (Smetana, 2001, s. 634). Na základě dalšího vynuceného příkazu z Prahy bylo do Berlína převedeno i naše zlato ze švýcarské Basileje. Dále do Říšské banky v Berlíně putovalo 23 087 kg zlata, poté fašisté ukradli dalších 6 376 kg zlatých mincí v Praze a také se zmocnili 1 009 kg zlata, které patřilo Škodovým závodům a Zbrojovce. Kromě zlatých zásob získali Němci také peníze z československých akciových bank, záložen, družstevních a peněžních ústavů a spořitelen – v celkové výši 65 miliard Kč. Veškeré výše uvedené bohatství tedy padlo do rukou fašistického Německa (Vároš, 1989, s. 349–350).

Pro válečné zbrojení a přípravy na boj potřeboval Hitler obrovské množství financí a Československo se pro něj stalo doslova zlatým dolem. Za naše bohatství pořizoval strategické suroviny potřebné pro válku a tak vlastně i díky našeho zlata mohl Hitler napáchat všechno zlo. Vlček (1985, s. 83) odkazuje na dobrozdání profesora Waldskirchena z Bernu, ve kterém profesor prokazoval, že odpovědnost za výše uvedenou transakci zcela jasně leží na britské vládě. Britská vláda po požadavku francouzské vlády, aby převodu zabránila, nezakročila a jen oponovala, že tato věc je čistě záležitostí Banky pro mezinárodní platby.

Dnes už se můžeme jen domýšlet, jaké by byly důsledky v případě, že by se za nás tehdy spojenci postavili a k žádnému příkazu k převodu zlata by nedošlo. Mohli bychom se domnívat, že kdyby spojenci tak tvrdošíjně neprosazovali politiku appeasementu, Hitler by mohl oslaben omezenými finančními zdroji. Nechme tedy dohady stranou. Výbojně Německo dostalo, co chtělo, a válka mohla začít.

Druhá světová válka začala 1. září 1939, kdy německé síly zaútočily na Polsko (Ailsby, 2005, s. 102). Hitler chamtivě požadoval druhý převod našeho zlata uschovaného v Bank of England a Angličané si konečně uvědomili, že vydání další části československého pokladu v žádném případě nezaručí mír. Ředitel basilejské Banky pro mezinárodní platby dostal 13. října depeši, že v žádném případě nesmí uposlechnout další vynucený příkaz z Prahy k převodu zlata. Jak už bylo popsáno výše, k převodu nakonec došlo. Martin D. Brown v článku pro internetový časopis Central Europe Review k otázce převodu přidává komentář, že nešlo o zášť vůči Československu nebo o nekompetentnost britských bankéřů, ale že panovalo všeobecné přesvědčení, že zkrátka nebyla jiná možnost, než příkaz uposlechnout.

Velká Británie nám na vrub zbylého československého zlata deponovaného v Bank of England poskytla úvěr. Možná nám touto výpomocí chtěli Angličané alespoň z části vynahradit škody, které Hitler v Československu způsobil po Mnichově se souhlasem spojenců. Československu byl tedy poskytnut úvěr ve výši 7,5 milionu liber, a protože výdaje na provoz armády, exilového aparátu a ministerstev byly obrovské, poskytla nám Británie ještě další dvě půjčky – každou v hodnotě pěti milionů liber. Československé měnové rezervy, které kryly výše uvedené úvěry, byly přesunuty na neutrální území Spojených států amerických (dále jen USA). Za oceánem bylo sice zlato v bezpečí, ale neříkalo nám už „pane“ (Štrait, 2011, s. 81).

Fašistické Německo mělo nyní přístup k mnohým zdrojům zlata, peněz a rozmanitým cennostem. Nejprve Hitler okrádal německé Židy o jejich majetek a v zápětí i o jejich životy. Nejvíce zlata však získal z národních bank všech obsazených evropských států po začátku druhé světové války. Podle Štraita (2011) měl Hitler vybudovaný perfektně fungující aparát zabezpečující shromažďování, třídění a ukládání nakradených cenností všeho druhu; drahé kovy centralizoval Hlavní úřad hospodářství a správy SS a odtud bylo zlato každý měsíc přesouváno do Říšské banky na konta „Melmer“ a „Max Heiliger“ a zde převedeno na marky (Štrait, 2011, s. 84 – 85). Stejně jako další evropské banky, nacisté plenili i Národní banku československou. Již počátkem března 1939 vydala československá banka Říšské bance zálohově 14 536 kg zlata, dále hned 15. března předala nacistům dalších 23 087 kg zlata a 6376 kg zlatých mincí. Spolu s ukradeným zlatem ze Zbrojovky a Škodovky nacisté v roce 1939 ukradli pětáctyřicet tun československého měnového zlata. K tomu Motl dodává, že dnes už jistě víme, že v letech 1939 – 1940 vyvezli němečtí okupanti velké množství vzácných mincí, které byly tehdy součástí našeho pokladu (Motl, 2007, s. 212).

Štrait (2011) ve své publikaci odhaluje následující znepokojující fakta týkající se pozice Švýcarska jako neutrálního státu ve válce. Zlato, které Němci uloupili, putovalo z Říšské banky přímo do Švýcarska. Autor píše, že „*Velmi opatrně švýcarští politikové připustili, že rezolutně odmítali pouštět do země židovské azylanty, ale „ochotně přijímali a prali“ zlaté zubní protézy, které nacisté Židům vytrhali*“ (2011, s. 86). Přesto, že Švýcarsko bylo ve válce neutrálním státem, otevřeně obchodovalo s Německem a podle odhadů v letech 1941 – 1942 pro říši pracovalo 60 % švýcarských zbrojovek, 50 % optického průmyslu a 40 % strojírenství (Štrait, 2011, s. 86).

Až v roce 1996 přiznali švýcarští bankéři, že během války nacistům „vyprali“ zlato za 1,7 miliardy švýcarských franků; švýcarská měna byla totiž za války jedinou volně

směnitelnou a tak měl Hitler dveře na trh s válečnými surovinami otevřené. Tyto transakce s Německem pokračovaly i po druhé světové válce (Štrait, 2011, s. 87).

Jednu z posledních velkých loupeží ke konci druhé světové války také popisuje Štrait (2011). Karl Hermann Frank, nacist a zodpovědný za vyhlazení Lidic, získal násilím v Národní bance pro Čechy a Moravu 35 000 kanadských dolarů, 12 400 britských liber šterlinků, 162 000 holandských zlatých, 362 000 švýcarských franků, 88 000 norských korun, 1300 dánských a švédských korun a utekl s nimi do pevnosti v Alpách. Štrait dodává, že rok po této loupeži Karl Hermann Frank zemřel (2011, s. 88).

2.3 Kam nacisté ukrývali válečnou kořist

Část československého pokladu, ukrytého v pytlích s pečeti Československé národní banky, našli po skončení války Američané ukryté v Cáchách. Jak Štrait (2011, s. 88) podotýká, našla se asi jen polovina zlata a to se mělo poměrně rozdělit mezi země, kde nacisté kradli. Navrácením uloupeného zlata, které se po válce našlo, se zabývala Tripartitní komise, tvořená vládami Anglie, Francie a USA. Celkově přišlo Československo během války o 45 300 kg zlata a Tripartitní komise nám přiznala nárok na vrácení 24 500 kg zlata (Štrait, 2011, s. 88).

Jedním z hlavních úkrytů pro německou válečnou kořist se stal i solný důl Kaiseroda v německém Merkesu. Tento důl měl všechny předpoklady stát se ideálním trezorem pro uloupené bohatství. Nacházel se 800 m pod zemí, a proto ho nemohlo ohrozit případné bombardování, svou rozlohou odpovídal území celého města Lipska a v jeho spleťtém labyrintu chodeb se vyznal jen úzký okruh fašistů. Po válce byla tato skrýš odhalena a našla se zde i část našeho pokladu – svatováclavské dukáty, říšské marky a československé koruny o hmotnosti 3 758,88 kg. Pracovníci Národní banky československé se ale domnívali, že našeho zlata by mělo být v dole více. Američané se zajímali o nalezené československé zlato a zdá se, že více, než by měli. Příslušné orgány Národní banky zpětně zjistily množství našeho zlata, převezeného z Říšské banky přímo do dolů v Merkesu, které však neodpovídalo informacím, které nám Američané o množství našeho zlata v Merkesu podávali. Američané vyčíslili hodnotu nalezeného zlata na 250 milionů dolarů (Vlček, 1985, s. 75–81).

Dále tento autor upozorňuje, že i když šlo o zlato nakradené Němci v celé Evropě, americké velení se zlatem nakládalo jako se svou vlastní kořistí. Také popisuje zajímavé

informace, které zjistil německý žurnalista, právník a politolog Julius Mader, podle něj v roce 1945 Američané pod přísným armádním dohledem vyváželi nalezené zlato do své vlasti. „... Již na seznamech reparací při veškerých mezinárodních jednáních po roce 1945 zatajil tehdy příslušný ministr zahraničních věcí USA George C. Marshall tento nacistický poklad. Ten také nebyl jistý čas ohlášen u tzv. Tripartitní komise...“ (Vlček, 1985, s. 82).

Výše zmíněná Tripartitní komise byla pověřena restitucí nalezeného zlata. Komise byla ustanovena na základě pařížské dohody o reparacích a tato dohoda zplnomocňovala USA, Francii a Velkou Británii ke stanovení podmínek pro navrácení zlata příslušným státům (Vároš, 1989, s. 352).

Vlček upřesňuje, že „... okradeným zemím bude zlato navráceno v úměrném množství k celkové ztrátě každé země, bez ohledu na to, zda nalezené zlato bylo možno identifikovat ...“ (Vlček, 1985, s. 85). Vároš k tomu dodává, že Komise Československu přiznala navrácení 24,5 tun měnového zlata a první zálohu, tedy 6 070 kilogramů, jsme dostali v roce 1948. Stále zbývalo 18,5 tun zlata, jehož navrácení odsouhlasili v roce 1954 Velká Británie i Francie, ale USA nesouhlasily. V části práce, popisující nalezení nakradeného zlata americkým vojskem, bylo naznačeno, že USA zacházely se zlatem jako by jim patřilo. Když v roce 1954 Američané zarazili návrat zbylých 18,5 tun zlata, důvodem byly požadované náhrady za znárodněný majetek amerických občanů a jejich podniků na československém území (Vároš, 1989, s. 352–353). Otázku náhrad za znárodněný majetek budeme rozebírat v následujícím textu.

2.4 Náhrady za znárodněný majetek a půjčka pro vyčerpané Československo

Když na území Československa došlo v roce 1945 k prvnímu znárodnění, američtí občané a podniky také přišly o svůj majetek a podíly, které u nás měli. Podle Vlčka (1985) Československo uzavřelo s některými státy náhradové dohody, ale jednání USA se vymykalo všem mezinárodním zvyklostem v podobných situacích. Vázaly totiž vydání našeho zlata na vyřešení náhrad za znárodněný americký majetek, navíc, jak tvrdí Vlček (1985, s. 353), v absolutním rozporu s mezinárodními zvyklostmi. Navíc Motl (2007, s. 149) podotýká, že šlo převážně o majetek bývalých československých občanů, kteří ještě před německou okupací uprchli do USA a tam získali americké občanství.

Jak dále píše Vlček (1985, s. 94), protože si byla československá vláda vědoma těchto případů, navrhla Spojeným státům řešení, ve kterém přistoupí na požadavky USA v případě, že se náhrady nebudou týkat těch občanů, kteří nabyli amerického občanství po 17. srpnu 1938. Takoví občané totiž, jak dále píše Vlček, měli na základě československo-americké naturalizační úmluvy postavení rovné československým občanům. Podle Vároše (1989) jednání o podmínkách náhrad trvalo několik let a nakonec byl v roce 1961 podepsán dokument o vydání zbývajících 18,5 tun zlata pod podmínkou, že ČSSR zaplatí USA náhrady ve výši dva milióny dolarů. Spojeným státům americkým však situace vyhovovala a tak v roce 1967 zvýšila svůj požadavek na náhrady na neuvěřitelných 54 milionů dolarů (Vároš, 1989, s. 352). Naše zlato tak kvůli průtahům ze strany USA a leželo v přísně střežené pevnosti Fort Knox až do roku 1982.

Američané ale nebyli jediní, kteří neoprávněně po desetiletí zadržovali československé měnové zlato. Také Velká Británie používala jako pomyslnou páku vůči Československu úvěr, který nám poskytla na obnovení našeho hospodářství po válce. Motl (2007, s. 150) uvádí, že konkrétně v roce 1949 představoval československý dluh vůči Velké Británii 19,7 milionů liber. Přibližně polovina toho úvěru tvořil válečný úvěr a druhou polovinou byly peníze, které si Eduard Beneš vypůjčil na provoz exilové vlády. Jak dále tento autor přibližuje situaci v Československu, v roce 1949 začaly docházet strategické suroviny a v oblasti dodávek těchto surovin jsme byli závislí na západu. Tehdy, jak Motl (2007, s. 151) dále říká, nám Británie pohrozila zastavením dodávek v případě, že okamžitě nezačneme splácet válečný úvěr a úhrady za britský znárodněný majetek.

Investigativní reportér Stanislav Motl (2007, s. 155–157) ve své knize popisuje právě mnichovský úvěr, který nám Británie poskytla; Na podzim roku 1938 nám Británie jako odškodnění za Mnichov poskytla celkově deset milionů liber. Šlo o šest milionů liber jako úvěr s jednocentním úrokem a zbylé čtyři miliony byly údajným darem za to, že jsme museli postoupit Sudety Němcům. Poté, co jsme do roku 1950 uhradili Velké Británii částku, kterou požadovala jako náhradu za znárodněný majetek britských občanů, mělo Československo splatit také výše zmíněný mnichovský úvěr. V této fázi Československo opět žádalo o navrácení našeho měnového zlata, které bylo stále v držení Británie. I když navrácení zlata, které nám patřilo, nebylo oficiálně vázáno na splacení mnichovského úvěru, Británie využila situace a stále nám naše zlato nevracela.

V následujících letech, jak Motl (2007) ve své publikaci popisuje, došlo k několika jednáním o našem zlatě a o mnichovském úvěru. Británie nás prakticky vydírala; zlato nám

naši někdejší spojenci chtěli vrátit až poté, co zaplatíme nejen za úvěr, ale také za veškeré výdaje na československé vojáky, kteří bojovali ve válce proti Hitlerovi nejen za svou vlast, ale také za spojence. Měli jsme tedy zaplatit za výzbroj, uniformy, boty i náboje, které naši vojáci použili v boji po boku spojenců. Dr. Richard Král v rozhovoru se Stanislavem Motlem připomíná, že Československo se spoléhalo mimo jiné na válečné reparace, které jsme měli na základě výsledku jednání na postupimské konferenci dostat. Tyto reparace jsme nikdy nedostali a navíc bylo zarážející, že vojenské vybavení ostatní země, které bojovaly ve válce proti Hitlerovi, nemusely Británii platit (Motl, 2007, s. 181).

Po mnohých vyostřených jednáních o finančním vyrovnání se Československo s Británií dohodly na dlužné částce vůči Británii čtyřiaadvacet milionů liber, což bylo možné považovat ve srovnání s původním požadavkem sedmačtyřicet milionů liber za úspěch (Motl, 2007, s. 183). Tento autor uvádí přesné výsledky posledního jednání Tripartitní komise v roce 1982: *„Tripartitní komise pro restituci měnového zlata nám vydá 10 397,3164 kilogramu ryzího zlata v mincích a 8002,6836 kilogramu ryzího zlata v cihlách. Současně Československo zaplatí Spojeným státům americkým 81 500 000 a 2 869 868,10 amerických dolarů. Spojené království Velké Británie a Severního Irska obdrží od Československa 24 266 619 liber šterlinků“* (2007, s. 186).

Jedním z argumentů, kterými se spojenci při jednáních o vydání našeho zlata oháněli, byla obava ze situace, ve které by se zlato nedostalo do rukou československého lidu, kam patří. V době, kdy probíhala jednání, dohlížela na fungování československého státu komunistická vláda a ta se také pro spojence stala jednou ze záminek, proč s vrácením zlata nespěchat. Motl (2007) se ve své publikaci pozastavuje nad ironickou situací, kdy vlastně zlato, které se k nám vrátilo až v roce 1982, bylo „zašantročeno“ demokratickou vládou a Českou národní bankou (dále jen ČNB) pod vedením guvernéra Tošovského, která vlastně s naším zlatem nenápadně provedla „zlatý tunel“.

2.5 Návrat zlata do Československa

Jménem československé vlády byl zplnomocněn Richard Král ke splnění všech potřebných úkonů, spojených se zabezpečením přepravy zlata do vlasti (Vlček, 1985, s. 198). Další podrobnosti o předání také popisuje ve své knize Vlček (1985); dohoda mezi spojenci a Československem byla taková, že v okamžiku předání československého zlata musí také dojít k úhradě výše uvedených dlužných částek Československa vůči spojencům. Jako místo

pro předání byl vybrán švýcarský Curych. Jakmile zlato dorazilo z Londýna do Curychu, Richard Král dal příkaz k převedení dlužných částek. Během pár minut přišlo z Londýna a New Yorku hlášení, že převody byly řádně provedeny a ředitel Švýcarské banky telefonicky předal svému zástupci na letišti kód k trezoru, v němž byl připraven pokyn k nakládání zlata do československých letadel. V 18:20 hod. vzlétlo první letadlo a v patnáctiminutových intervalech startovala další, každé z nich po devadesáti minutách přistálo na letišti v Ruzyni (Vlček, 1985, s. 202). Zlato se tak po neuvěřitelných čtyřiceti třech letech opět vrátilo do Československa, tam, kam vždy patřilo.

2.6 Zlato ani v trezorech ČNB nebylo v bezpečí

Tuto část osudu československého měnového pokladu s jistou dávkou rozhořčení popisuje ve své publikaci Motl (2007). Cituje ředitele ČNB Radka Urbana, který obhajuje prodej našich měnových rezerv: „*V roce 1990 došlo k vyčlenění aktiv nesouvisejících s činnostmi centrální banky ze Státní banky československé. (...) Centrální banka od této doby spravovala sto pět tun zlata. Po rozdělení ČSFR se toto množství snížilo na sedmdesát tun zlata. Z nich bylo padesát šest tun prodáno a čtrnáct tun si ČNB ponechala*“ (Motl, 2007, s. 204).

Prodej tak velké části našich rezerv se zdá být až nepochopitelný a proto Radek Urban dodává, že „*v dnešním neinflačním světě zlato přestalo plnit funkci pojistky proti inflaci*“ a navíc prý „*úloha zlata jako uchovatele hodnot patří minulosti*“ (Hospodářské noviny, 22. 9. 2000, s. 1). Tvrdí také, že všechny ostatní světové banky se zlatých rezerv také zbavují, protože cena zlata klesá, není už tak výhodné nechávat ho ležet v trezorech a je výhodnější ho vyměnit například za snadněji obchodovatelné dluhopisy. Motl (2007) tyto výroky kontruje studií britského historika Martina D. Browna, který uvádí, že „*Česká národní banka nakoupila za poslední své zlaté rezervy obligace EU (Eurobonds)*.“ dále podotýká, že „*Česká republika se nyní ocitla na seznámech těch zemí, které mají minimální zlaté rezervy, a z nichž většina je charakterizována přízviskem 'rozvojové země'*“ (Motl, 2007, s. 206).

Hospodářské noviny v roce 2000 zveřejnily vyjádření Richarda Krále, někdejšího vládního zmocněnce pro jednání o navrácení československého zlata domů, který svým článkem reagoval na chabou argumentaci ohledně prodeje zlata Radka Urbana. „*Je pravda, že cena zlata, stejně jako je tomu například u ropy, kolísá,*“ píše Richard Král. „*V dlouhodobém horizontu však neustále roste. Od začátku sedmdesátých let stoupla cena desetkrát. Ani*

tvzení, že jiné centrální banky též prodávají, není relevantní. Ony totiž též nakupují. Pokud vím, žádná z nich své zásoby nelikvidovala jako ČNB. O tom všem je ale možné diskutovat. Je možné se dohadovat, zda se za deset let nebude zlato prodávat za sto nebo pět set USD. Pro mě a řadu dalších občanů jde ale o něco úplně jiného...“ (Hospodářské noviny, 13. 10. 2000). V závěru článku Král upozorňuje na význam zlatých rezerv pro celý národ. Podle něj lidé považují zlato vlastně za symbol české státnosti, se kterým se zkrátka neobchoduje. „*Korunovační klenoty též nenesou žádné úroky. Za Hradčany by hotelová síť Hilton jistě taky zaplatila slušné peníze*“ (Hospodářské noviny, 13. 10. 2000). Přesto se ČNB zlata začala zbavovat a za svými postupy si stojí.

3 Pohled českých tištěných médií na československé měnové zlato po druhé světové válce

V této kapitole se budeme věnovat tomu, jakým způsobem česká tištěná média reagovala na dění kolem československého měnového zlata a jak samotný vývoj situace reflektovala svým čtenářům. Nejprve přiblížíme obsah každého zkoumaného článku. Po obsahové analýze jednotlivých textů bude následovat část, ve které se zaměříme na srovnávání článků – tedy na jakou část problematiky se autor zaměřil, jak ji popisoval, v čem se shoduje s ostatními články, v čem se naopak liší a také naznačíme možné vlivy na autorův úhel pohledu.

Vyhledávání relevantních článků bylo poměrně náročné. V první fázi byly články hledány v Archivu města Ostravy, kdy byly namátkou procházeny jednotlivé ročníky českého tisku. Tento postup nebyl dostatečně efektivní, a proto byly dále články vyhledávány prostřednictvím elektronického katalogu v oddělení bibliografie v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě. Poté byla Moravskoslezskou vědeckou knihovnou udělána rešerše na téma československého měnového zlata. Navíc byl k účelům této práce využit i archiv databáze Anopress článků z českého tisku od roku 1996 až do současnosti, skrze uživatelský účet Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě. V konečné fázi bylo tedy objeveno devětadvacet článků, přičemž první nalezený a analyzovaný článek je z roku 1967 a poslední z roku 2010. Některé z textů se například zabývaly otázkou slovenské části pokladu po rozdělení Československa, nebo zlatem, které patřilo Židům a skončilo v trezorech ČNB, také se zabývaly měnovou politikou a otázka československého pokladu byla zmíněna jen okrajově, nebo byly recenze na publikace, zabývající se problematikou československého měnového zlata. Obsahovou analýzu proto provedeme u třinácti článků, které byly vybírány především podle relevance vlastního obsahu ve vztahu ke zkoumanému tématu této práce.

3.1 Šedesátá léta dvacátého století

Rudé právo, 28. ledna 1967

Jak je to s čs. měnovým zlatem

Článek najdeme v rubrice *Odpověď na dotaz čtenářů*. Čtenář se dotazoval, jak to vlastně bylo s naším zlatem, kdo a jak jej „zašantročil“ a jakou má vlastně cenu. Hned ze

začátku je uvedena úderná informace, že „Československo bylo loupením a bezprávím připraveno asi o 45 tun měnového zlata“ (Rudé právo, 28. 1. 1967, s. 7). V odpovědi je také uvedeno, že na území Německa byla nalezena asi jen polovina měnového zlata uloupeného z evropských zemí. Zmíněna je i pařížská konference o reparacích, kde se osmnáct zúčastněných států dohodlo, že nalezené bohatství bude jako restituce rozdělena mezi poškozené státy „v poměru k množství zlata, které ztratily následkem německého loupení anebo bezprávných převodů do Německa“ (Rudé právo, 28. 1. 1967, s. 7). Autor zdůrazňuje, že státy jako Francie, Polsko, Holandsko, Belgie a další dostaly ze společného „zlatého poolu“, čili nashromážděného nalezeného zlata, své podíly hned po válce. Československo ale v roce 1948 obdrželo jen zálohu ve výši 6,5 tuny. Pisatel viní Spojené státy z toho, že zbytek zlata ještě v době psaní tohoto článku stále nebyl navrácen, a že USA chtějí využít zlata jako prostředku nátlaku na Československo. Poté počínání Spojených států popisuje jako „nedůstojnou hru vůči Československu“, hlavně z toho důvodu, že „od února 1948 Spojené státy učinily z československého měnového zlata prostředek k vydírání na Československu“ a že „Spojené státy zneužívají svého postavení k tlaku na ČSSR nejen na řešení různých finančních a hospodářských problémů, ale i v politické oblasti“ (Rudé právo, 28. 1. 1967, s. 7).

Na druhou stranu ale autor reakce přiznává, že v USA se ozývají i hlasy, které dávají za pravdu Československu. Na závěr autor vyslovuje svou víru, že ve Washingtonu je řada lidí, kteří si uvědomí, že takto s naším státem není možno zacházet.

Socialistické soudnictví, květen 1969

Problematika československého měnového zlata zadržovaného v USA

Autor článku, Karel Stibor, si klade za cíl informovat čtenáře hlavně o vzniku a o soudobém stavu problematiky zadržování zlata v USA, protože podle něj už většina Čechoslováků alespoň tuší, jak nacisté s našimi majetky během války zacházeli. Zmíněna je Dohoda o uloupeném zlatě, kterou uzavřelo osmnáct států protifašistické koalice. Jak píše autor, v dohodě je uvedeno, že „Veškeré zlato, nalezené v Německu spojeneckými armádami, bude shromážděno do společné podstaty a rozděleno jako restituce státům zúčastněným na této podstatě v poměru k množství zlata, které ztratily následkem německého loupení anebo nesprávnými převody do Německa“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 44).

V textu o problematice československého měnového zlata zadržovaného v USA je navíc přidána další část textu Dohody, která ještě více přibližuje čtenáři vzniklou situaci: „*Vlády Spojených států amerických, Francie a Spojeného Království mají učinit v zónách, jež nyní okupují v Německu, všechna vhodná opatření k provedení tohoto rozdělení podle předcházejícího ustanovení*“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 44). Dále je konstatováno, že Tripartitní komise uznala československou ztrátu 43 999,3638 kg zlata. Byl nám přiznán nárok na 18 433,4735 kg zlata z množství, které komise shromáždila do společné podstaty, přičemž jako první záloha nám bylo vyplaceno 6074,15 kg zlata.

Samotná vyjádření autora k činnosti Tripartitní komise jsou zajímavou částí textu. V první fázi byl uznaný nárok Československa na restituci a vyplacení první zálohy hodnocen jako naprosto správný. Co už je ale autorem kritizováno, je samotný přístup členů Tripartitní komise, kdy se podle něj členové nemají řídit pouze závazky, vyplývajícími z Dohody, ale podle něj „*členové komise jako mocnosti protihitlerovské koalice na sebe vzaly práva a povinnosti okupačních mocností v Německu*“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 53). Znamená to, že jejich povinnosti vyplývají také z jejich spoluodpovědnosti za důsledky druhé světové války a za poválečné uspořádání v Evropě.

V odstavci s mezititulkem Další vývoj jsou v bodech stručně popsány skutečnosti, které autor vidí jako nespravedlivé vůči našemu státu.

Československu kromě první zálohy stále nebylo vydáno žádné další zlato, na které má oprávněný nárok. Tato skutečnosti je prý o to „křiklavější“, že nároky ostatních států už byly uspokojeny. Důvodem, proč jsme ještě zlato nedostali, jsou Spojené státy, které prý jako jediné z komise blokují vydání našich rezerv (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 53).

Pomyslným kamenem úrazu je tedy fakt, že vydání zlata začalo být podmínováno urovnáním „*dvoustranných nevyřešených otázek z hospodářské a finanční oblasti*“, tedy o náhradu za znárodněný americký majetek na území Československa (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 53). Podle pisatele je přístup USA příznakem „*velmocenské politiky, metodou politického nátlaku, negujícího jakékoli právo, resp. pokusem o vměšování do vnitřních věcí*“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 54). Výsledkem jednání pak bylo podepsání „*Prohlášení o zásadách řešení otevřených hospodářských otázek mez ČSSR a USA*“ 8. prosince 1961 v Praze oběma zástupci zúčastněných stran (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 55). Představitelé ČSSR a USA vypracovali v roce 1964 návrh dohody pro řešení tohoto problému, avšak Američané tuto dohodu nepodepsali a ani

nesouhlasili s vydáním našeho zlata, což bylo neobvyklé, protože zplnomocněnci USA se podíleli na přípravě všech potřebných dokumentů.

Hlavním argumentem, proč Američané nechtěli náš majetek vydat, bylo i soudobé politické zřízení státu, tedy „*režim zcela nevyhovující představám Spojených států*“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 54).

Popsán je i přístup USA po lednu 1968, kdy došlo k dočasnému uvolnění režimu na našem území. V tomto okamžiku byl hlavní argument USA změněn. Pokud by nám Spojené státy vydaly naše zlato, podle nich by se jednalo o „*vměšování se do vnitřních záležitostí*“ a proto zlato nevydají, jak bylo uváděno v americkém tisku (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 54).

Na druhou stranu ale tvůrce textu poukazuje, že ne všichni významní američtí představitelé tvrdošijně odmítali vyřešení situace. Bylo prý předloženo několik konkrétních návrhů ze strany těchto představitelů na vyřešení československo-americké otázky formou smluv či dohod, ale americká vláda všechny zamítla. Evidentně tedy neměla žádný zájem vrátit nám, co nám patří. Navíc Američané údajně značně nadsazovali náhrady, které požadovali za znárodněný majetek svých občanů, což ČSSR nemohla přijmout. Jednání tak bylo opět na bodě mrazu. Československo jako reakci na tyto přemrštěné požadavky vydalo nótu: „*Vláda ČSSR považuje návrh vlády USA za zcela neseriózní a nepřijatelný postup a znovu důrazně opakuje svůj požadavek, aby vláda USA učinila neprodleně opatření k tomu, aby Československu byla dána záloha na měnové zlato v množství 15 433,48 kg, které mu podle rozhodnutí Tripartitní komise pro restituci měnového zlata nesporně náleží. V případě, že tomuto požadavku nebude v přiměřené době vyhověno, vláda ČSSR si vyhrazuje učinit další opatření, která uzná za vhodná, k zajištění svých práv*“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 55). V době, kdy byl článek napsán, ještě žádná odpověď na tuto nótu ze Spojených států nepřišla.

Jedním z problémů, které na závěr článku pisatel shrnuje, je neochota Američanů se s námi dohodnout. Snaha Československa vyjít vstříc a vyřešit všechny otázky je americkou stranou nepřijímána, přičemž Američané si stále stanovují další podmínky a tak jsou všechny výsledky, dosažené v předchozích jednáních, anulovány. Celkově autor hodnotí, že v československo-amerických vztazích Američané jednostranně nerespektují některé zásady mezinárodního práva a také princip suverénní rovnosti všech států.

3.2 Sedmdesátá léta dvacátého století

Finance a úvěr, prosinec 1979

Funkce zlata v historii československé měny

Ekonom František Vencovský v tomto poměrně rozsáhlém článku rozebírá postavení zlata jako drahého kovu ve vztahu k československé měně. Diskutuje hlavně o možnosti státu mít zlatou měnu, a jestli má být zlatý obsah peněžní jednotky určen v zákoně. Hned na první straně se odvolává na Marxe, podle kterého spočívá funkce zlata v tom, že „*nejde o zlato samo, nýbrž o peněžní funkce zlata*“ (Finance a úvěr, prosinec 1979, s. 802).

Po rozpadu Rakouska-Uherska vznikala nová československá měna, která měla být podle názoru odborníků i veřejnosti zlatá. Vencovský připomíná Rašínovu měnovou reformu i jeho postoj, který jednoznačně podporoval kovové krytí měny a to hlavně z důvodu vrácení důvěry k penězům.

Vencovský píše, že koncepce měnové politiky byla orientována na zlatý standard a bylo tedy nutné vytvářet zlaté rezervy (Finance a úvěr, prosinec 1979, s. 810). Uvádí tři cesty k vytvoření rezerv. První z nich je vytvoření rezerv pomocí dobrovolných příspěvků občanů středních vrstev, což mělo podle autora spíše psychologicko-politický efekt než měnový. Touto cestou bylo shromážděno 94 520 zlatých mincí a medailí, 65 kg ryzího zlata ve zlomcích a další;

Za druhé byla na základě zákona vypsána vnitřní valutová půjčka, kdy vláda byla zplnomocněna vypsát 4% půjčku ve zlatě a ve valutách. Díky půjčce se vybralo například 3260 kg ryzího zlata a 270 025 kg stříbra;

Za třetí byl vydán zákaz vývozu zlatých mincí, nezpracovaného zlata a stříbra a byla vyhlášena nabídková povinnost valut a deviz. (Finance a úvěr, prosinec 1979, s. 810).

Dalším faktem, který Vencovský připomíná, je zákonem č. 225/1934 Sb. čl. III stanovená povinnost banky mít zlatou rezervu nejméně 25% celkového oběhu bankovek. Autor také vytvořil přehlednou tabulku, která čtenáře informuje o přesném množství zlatých rezerv k 15. září 1938 (Finance a úvěr, prosinec 1979, s. 811).

Poté Vencovský popisuje, co se dělo s rezervami po začátku mnichovského diktátu. Na konci února 1939 nacisté poslali požadavek, aby jim bylo vydáno zlato za 466 milionů Kč a také devizy za 15 milionů Kč. Zmiňuje i další nacistické útoky na naše zlato, tedy 18. března 1939, kdy byl vynucen převod 23 087 tun zlata, které jsme měli uložené v Londýně,

další požadavek následoval v roce 1940, kdy dal říšský protektor příkaz, aby bylo veškeré zlato převedeno do říšské banky – tehdy bylo ve 105 bednách odvečeno 6 376 kg zlata do Německa a s ním i numismatická sbírka mincí. Ke konci roku 1940 uloupili nacisté také 1009 kg zlata ze Škodovky a Zbrojovky. Navíc Vencovský dodává informaci, že Národní banka musela předávat zlato za diktovaný kurs a jen za první rok okupace se k nacistům touto cestou dostalo 13 tun zlata (Finance a úvěr, prosinec 1979, s. 812).

Následuje stručná poznámka pod čarou, že na konferenci o reparacích připadlo Československu 24,5 tun zlata a že vláda USA dosud protiprávně zadržuje našich 18,5 tun zlata a mincí.

Na zbylých stránkách se Vencovský věnuje rozvratu naší měny válkou. Na závěr podotýká, že část zlata, které tvoří měnové rezervy ve Státní bance, snižuje riziko pro případ „krizí kapitalistických měn“ a část, kterou tvoří volné devizy, slouží k využití konjunktury na světových trzích (Finance a úvěr, prosinec 1979, s. 817).

3.3 Osmdesátá léta dvacátého století

Rudé právo, 22. února 1982

Část čs. zlata uloupeného nacisty konečně vrácena

Velmi krátký text, tvořen dvěma stručnými odstavci, rozvádí informaci ČTK o návratu měnového zlata 20. února 1982. Připojena je i informace, že spolu s navrácením zlata byly vyřešeny i všechny ostatní majetkoprávní vztahy mezi ČSSR na straně jedné a USA a Velkou Británií na straně druhé. Tento článek je také jediným, který byl nalezen při hledání zmínek v tisku o navrácení měnového zlata (Rudé právo, 22. 2. 1982, s. 1).

Rudé právo, 15. ledna 1983

Cesta k zlatému pokladu

Tento článek je reportáží, kdy měl novinář možnost se podívat do trezoru Státní banky, ve které byly teprve rok uloženy navrácené zlaté rezervy. Do trezorů bank nemají lidé běžně povolen přístup, čehož si je autor vědom a hned v úvodu popisuje své vzrušení a nedočkavost, když procházel s doprovodem labyrintem chodeb vedoucích k uschovanému zlatu.

Poklad byl uschován v pracovišti hlavní pokladny Státní banky, jak sám pisatel líčí, „několik pater pod úroveň chodníku“ (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3). Vyjádřeno je i lehké prvotní zklamání návštěvníka, který čekal trezor naplněný k prasknutí zářivým žlutým kovem. Popisuje místnost za pancéřovými dveřmi jako „obrovský, osm set metrů čtverečních velký sál, s parkety, nádherným osvětlením, pracovními stoly, regály, ocelovými skříněmi, s hromadami dřevěných bedniček a papírových a jutových pytlů, jež spočívaly na podlaze zamřížovaných kójí umístěných po obou stranách místnosti“ (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3). Právě zde byla ukryta měnová zásoba zlata, která tvoří část krytí československých bankovek.

Čtenáři je představena hlavní pokladna a její úloha. Také je zdůrazněn důmyslný systém zabezpečení spolu s ujištěním, že se nikdo nemůže ke zlatu neoprávněně dostat. Veškerý majetek, který se v hlavní pokladně skrývá, je rozdělen na části a každou z nich spravuje správce určitých hodnot neboli klíčník. Tito správci ručí za veškerý obsah trezoru, do posledního gramu zlata.

Poté se pisatel dostává k samotnému měnovému zlatu, které je v bezpečí ukryto. Asi 10,5 tuny zlatých mincí je uloženo v dřevěných bedýnkách, přičemž jedna bedýnka váží asi šedesát kilogramů. Všechny bedýnky jsou zaplombované, ale pracovníci banky mají připravenou malou ukázkou zlatých mincí a slitků.

Vysvětlení, co vlastně fyzicky tvoří měnové rezervy, je zajímavou částí článku. Toto téma v žádném jiném zkoumaném článku dopodrobna nebylo řešeno. V pokladu najdeme zlato ražené, čili mince z různých dob, převážně ze 17. –19. století a také z různých států, ale izlato neražené. Autor upřesňuje, takto se označují „slitky, především uzanční či mezinárodně směnitelné“ (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3). Takové slitky mají ryzost nejméně 995 tisícin a váží 10,88 až 13,374 kg. Musí na nich být vyznačena důvěryhodná a mezinárodně uznávaná firma, která jej vyrobila, a také na něm musí být patrná ryzost. Pokud není, je zapotřebí mít ke slitku certifikát. Poklad dále obsahuje medaile z celého světa a také numizmatická sbírka mincí datována už od 10. století (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3).

Velmi poutavá je i část, ve které autor popisuje všechny mince, které v pokladu viděl a které byly údajně o pár let později, na konci devadesátých let, prodávány na váhu za cenu zlatého kovu. „Držel jsem v rukou zlaté ruské ruble, americké dolary, anglické libry, francouzské frank, rakousko-uherské koruny, holandské guldeny, říšské marky, československé dukáty předválečné i poválečné, exoty jako turecké libry, řecké drachny, egyptské piastry, zlaté mince středního východu, bulharské leva, jugoslávské dináry, mince

středoamerických a jihoamerických států, skandinávských zemí, ba i platinové císařské ruble z roku 1831“, jmenuje množství mincí z pokladu (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3).

Dále, jak autor říká, je v numizmatické sbírce i unikátní japonská zlatá mince z doby před naším letopočtem, originální zlatý dukát Karla IV. z doby jeho vlády, kuriózní padělek francouzského dvacetifranku z dob Napoleona, tedy z roku 1866. V čem je falešný dvacetifrank kuriózní? Je totiž vyroben z platiny a pozlacený, v době, kdy ho padělatel vyráběl, netušil, že časem bude mít padělek vlastně větší hodnotu než samotná mince, kterou falšoval. Ze stříbrných mincí autor jmenuje šlikovský stříbrný tolar, denár Břetislava a Boleslava I. a tereziánský tolar (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3).

Vzácná medaile, kterou autor vyzdvihuje, je například kousek, který dostal hrabě Colloredo-Mansfield se ženou od jejich dětí ke zlaté svatbě. Velmi vzácné jsou také svatováclavské medaile, vydané v roce 1929 k dokončení chrámu sv. Víta. Jeden z klíčníků se autorovi svěřuje: *„To člověku někdy vstupuje pot na čelo i mezi lopatky. Nikdo si nedovede představit, co to bylo za dřinu roztrždit ten vzácný poklad, oněch deset a půl tuny mincí“* (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3). Navíc je v článku uveden přesný údaj o množství mincí, které tvoří dohromady úctyhodnou váhu deset a půl tuny. V roce 1983 jich bylo 1 395 801 kusů a navíc k nim můžeme připočítat ještě 639 slitků (Rudé právo, 15. 1. 1983, s. 3).

3.4 Devadesátá léta dvacátého století

Haló sobota, 3. března 1990

Než se vrátilo naše uloupené zlato (1)

V tomto článku jsou pohyby měnového zlata během okupace popsány pouze v úvodu článku, dále se autor Richard Král zabývá osudy zlata po válce.

Po zasedání Tripartitní komise bylo podle Krále stanoveno, že každá země dostane zhruba 57 % majetku, o který byla oloupena, a to vzhledem k tomu, že nebylo nalezeno všechno zlato. Na rozdíl od ostatních článků, které většinou popisují první splátku, kterou nám určila Tripartitní komise a kterou jsme dostali záhy po ustanovení komise, uvádí i její konkrétní obsah, nešlo totiž jen obecně o zlato. První splátkou bylo 6,1 tuny svatováclavských dukátů, zbytek, který byl až do roku 1982 zadržován v Londýně a ve Fort Knoxu v USA, tvořil ještě 18,4 tuny zlata. Král také upřesňuje, že 10 tun z toho byly zlaté mince uložené v Londýně a 8,2 tuny tvořily zlaté cihly v USA (Haló noviny, 3. 3. 1990, s. 5).

Tento článek je spíše zaměřen na samotnou problematiku zadržování zlata. Jeho navrácení totiž velmoci podmiňovaly poskytnutím úhrady za majetek jejich občanů. Autor také podotýká, že po dlouhých jednáních se podařilo dosáhnout dohody s Francií i Británií, ale s USA bylo jednání obtížnější. Upozorňuje na to, že v roce 1981 přibývalo v USA požadavků, aby naše zlato Američané prodali a „z výtěžku aby byla vyplacena náhrada nárokovatelům“ (Haló noviny, 3. 3. 1990, s. 5). Nakonec ale Američané přistoupili na výši náhrady v částce 81,5 milionů korun, i když původně požadovali více než sto milionů.

Bylo třeba se ale vypořádat i s britskou stranou, která měla v držení velkou část našich rezerv. Britská vláda prohlásila, že „*nebude souhlasit s vydáním zlata, dokud Československo neuhradí pohledávky, které Británie vůči němu má*“ (Haló noviny, 3. 3. 1990, s. 5). Autor upřesňuje, že Britové chtěli uhradit mezivládní válečné dluhy, tedy prostředky, které si prezident Beneš vypůjčil od britské vlády jednak k financování exilové vlády a jednak ke krytí výdajů na naše vojenské jednotky ve Velké Británii. Šlo o částku 15 milionů liber a také o další 4 miliony liber, které tvořily mnichovský úvěr, určený k překonání obtíží, které našemu státu způsobil mnichovský diktát. Pisatel také připojuje v závorce poznámku, že jen malá část z těchto prostředků se opravdu do Československa dostala.

Sám Richard Král popisuje, jak k tomuto problému přistupovaly obě strany. Britové požadovali 48 milionů liber šterlinků v hotovosti a splacením tohoto dluhu podmiňovali uvolnění našeho zlata. Bohužel oprávněně argumentovali tím, že i Benešova i Gottwaldova vláda na tyto požadavky přistoupila. I přes tento nevyvratitelný argument se naši vyjednávači snažili apelovat na fakt, že právě „*britská vláda vše v Mnichově zavinila, že jsme prakticky nic z mnichovského úvěru nedostali a že jsme výdaje na naše vojáky splatili jejich krví, kterou prolili ve společném boji proti nacistům*“ (Haló noviny, 3. 3. 1990, s. 5). Takto dopadlo první kolo vyjednávání v Praze a druhé kolo, konané v Londýně, nepřineslo jiné výsledky a britská strana si stála za svým názorem. Jak sám Král píše, „*britská strana sleduje výlučně finanční a právní aspekty, a pro nás jsou přitom velmi důležité i pohledy politické a emocionální*“ (Haló noviny, 3. 3. 1990, s. 5).

Velmi zajímavé je vylíčení rozhovoru, který Král vedl spolu s předsedou ÚV Vasilem Biľakem. Předseda Královi řekl, že výsledkem jejich jednání nemá být dosažení dohody. Podle něj by měli Američané stále odmítat naše návrhy a poté zlato prodat, což by potom bylo využito ke komunistické propagandě. Král potom cituje Biľaka: „*od Mnichova uplynuly dvě generace, a naši lidé si to stále pamatují. Tohle si taky budou dlouho pamatovat*“ (Haló noviny, 3. 3. 1990, s. 5). Prý je také zapotřebí apatické lidi vyburcovat, aby se začali více

zajímat o politiku a toto by probudilo jejich vlastenecké cítění. Richard Král protestoval a Biľak nakonec podrážděně prohlásil, že celé jednání nechá na Králově uvážení, jen chtěl, aby Král při jednání zdůraznil, že řešení navrhované Američany je pro nás ponižující a uráží naši národní hrdost.

Haló sobota, 10. března 1990

Než se vrátilo naše uloupené zlato (2)

V druhé části článku Richard Král pokračuje v líčení vyjednávacího procesu o vrácení našeho zlata. Na začátku textu se autor vyjadřuje k mnichovskému úvěru, kolem kterého v roce 1942 vypukl v Londýně skandál. Proč se k nám nedostaly všechny slíbené finanční prostředky? Část z nich totiž byla zablokována a bylo rozhodnuto, že z peněz, určených pro obnovu Československa, budou hrazeny pohledávky britských občanů vůči československým subjektům. „*Na základě skutečných i fiktivních dokumentů si řada osob namastila na náš účet kapsu*“, komentuje celou záležitost Král (Haló noviny, 10. 3. 1990, s. 5).

Během posledního jednání se obě strany dohodly na výši náhrad za znárodnění majetku britských občanů ve výši čtyři miliony liber šterlinků. Menší zádrhel se podle Krále objevil, když naše strana požadovala k úhradě našeho zrazeného majetku také úroky. Tento požadavek Brity rozčílil, opustili vyjednávací místnost a šli se poradit o dalším postupu. „*Asi za půl hodiny se vrátili do místnosti a vedoucí ledovým hlasem ohlásil, že s požadavkem souhlasí*“ (Haló noviny, 10. 3. 1990, s. 5). Došlo tedy k vzájemné dohodě s USA i s Británií, Francie si nekladla žádné zvláštní požadavky a tak bylo možné celé jednání dokončit bez problémů.

Důležitým bodem bylo také zajištění předání zlata. Pro transakci bylo vybráno neutrální Švýcarsko. Král také vzpomíná na obavy, že jediné možné ohrožení předání zlata ve Švýcarsku by mohla být možnost, že by se objevil někdo, kdo má vůči Československu skutečnou nebo i fiktivní pohledávku, mohl přijít s touto připomínkou na švýcarský soud s žalobou a mohlo by dojít k obstavení zlata až do doby, než by se celý incident vyřešil. I s touto možností Král počítal a proto byl pro celou transakci vybrán den a doba, kdy soudy neměly pracovní dobu, tedy sobotu.

Poslední jednání, které bylo nutné před samotným předáním zlata, bylo zasedání s Tripartitní komisí. Vzhledem k tomu, že tento orgán nevykazoval od konce druhé světové války téměř žádnou činnost, použil pro vzezření generálního tajemníka komise popis, že

„vypadá jako kvočna, které berou kuřátka“ (Haló noviny, 10. 3. 1990, s. 5). Poté, co našemu státu mělo být navraceno všechno zbylé zlato, totiž už komisi zbývalo na starosti pouze zlato Albánie, kterého bylo málo a ukončení existence orgánu Tripartitní komise tak bylo nevyhnutelné.

Závěrečné přípravy před předáním zlata se týkaly ověření obsahu plechových kanystrů, ve kterých měly být po pětaticet let uschovány cenné mince. Vzhledem k tomu, že po tolik let obsah kanystrů nikdo neviděl, požadovala naše strana, by byl obsah přezkoumán československými i švýcarskými odborníky. Po prvotní negativní reakci ale nakonec spojenci souhlasili i s tímto krokem.

Ekonom, 25. prosince 1992

Ohlédnutí do historie: Zlaté rezervy

František Vencovský, autor článku, nejprve připomíná vznik samostatné československé měny a zdůrazňuje důležitost zlatých rezerv pro naši měnu s tím, že šlo „nejen o zidealizovanou představu, odpovídající entuziasmu prvního poválečného období, nýbrž o výraz obecného myšlenkového proudu ve světě, který se chtěl opět vrátit ke zlatu“ (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 22). Jsou zde vyzdvihovány důvody pro podložení nové měny „kovovým podkladem“ a také je v článku popsána Rašínova peněžní reforma z března roku 1919. Podle Vencovského sice ani zákon, ani žádná jiná norma, neurčoval vztah ke zlatu či cizím měnám, ale praktická měnová politika směřovala k zavedení zlaté měny. Nejvýraznějšími prvky této měnové politiky byly podle autora jednak „tvrdá Rašínova deflační politika“ a jednak postupné vytváření zlaté měnové rezervy, „aby koruna mohla být spojena se zlatem a měla odpovídající zlaté krytí“ (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 22). O pár let později, v listopadu 1929, byl stanoven zlatý obsah československé koruny – 44,58 mg ryzího zlata a československá koruna byla tedy spojena se zlatem – „koruna se stala měnou zlaté devizy“ (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 22).

Zajímavá je poznámka Františka Vencovského, že uzákonění zlaté devizy nebylo přijímáno vždy souhlasně. Proti zlaté devize vystupovali například Josef Macek a Karel Engliš. Tehdejší guvernér Národní banky – Karel Engliš – v obavě před rostoucím nebezpečím ze strany nacistického Německa provedl „dislokační přesuny zlata převodem jeho podstatné části do ciziny“ (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 23).

Dále jsou v článku popsány drzé – a bohužel uspokojené – požadavky nacistů na naše zlaté rezervy. Připomenuto je stažení československých peněz z oběhu za 2847 mil. Kč, kdy Říšská banka nesmyslně požadovala, aby jí toto stažené oběživo bylo plně nahrazeno, protože představuje „nárok sudetského obyvatelstva proti československému hospodářství, do něhož Němci svou prací přispívali“ a že by tento nárok měl být plně uhrazen ve zlatě a v devizách. (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 23). Ještě před okupací zbytku Československa byl uspokojen požadavek Němců na vydání zlata ve výši 466 mil. Kč a také na 15 mil. Kč v devizách. Následuje podrobný popis veškerých vynucených transakcí včetně přesného množství převedeného zlata v tunách.

Další informace se týkají konference o válečných reparacích. Na ní bylo rozhodnuto, že veškeré uloupené zlato, které našli spojenci po konci druhé světové války, má být mezi poškozené státy rozděleno v poměru k podílům uloupeného zlata. Vencovský upřesňuje, že v případě Československa šlo o vrácení 24,5 tun a zbylých 1982 tun nám bylo vráceno až po roce 1982. Na závěr připomíná, že zlato nám bylo vráceno v souvislosti s „vrácením dispozičních práv ke všemu měnovému zlatu Národní bance československé tak, jak je měla před válkou a jak je za války nemohla fakticky vykonávat“ (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 23).

Práce, 3. června 1993

Na začátku byl Rašín

Ze začátku je článek věnován slovenskému státu a sbírce na jeho poklad. Když se autor dostane k problematice československého pokladu jako celku, začíná popisem prvního vynuceného příkazu k převodu 1845 zlatých slitků o váze 23 087 tun do berlínské banky. Upřesňuje i množství zabavených mincí v Praze, kdy se jednalo konkrétně o 6376 kg a k tomu ukradli Němci také 1009 kg zlata, které patřilo Zbrojovce a Škodovým závodům (Práce, 2. 6. 1993, s. 4). Pisatel poukazuje i na skutečnost, že se převodu našeho majetku nebránili Britové, Švýcaři a ani Belgičané.

S poznámkou, že „Němci kradli do poslední chvíle“, informuje autor čtenáře o nařízení říšského protektora Karla Hermanna Franka k vydání všech valut z naší Národní banky (Práce, 2. 6. 1993, s. 4). K tomuto úspěšnému příkazu došlo ještě v dubnu 1945, a poslední pokus proběhl ještě po samotné kapitulaci Německa. Byl květen 1945 a pražská banka dostala šek na proplacení 1072 milionů ve prospěch banky v Berlíně. Proplacení už ale banka odmítla.

Oproti ostatním článkům je v tomto textu poprvé zmíněno zlato, které v trezorech Národní banky zůstávalo i během okupace. Němci zde jako provozní zásobu (například k zubotechnickým účelům a jiným drobným peněžním operacím) nechali 640 kg zlata. Během války se tato zásoba zvětšila o 414 kg, pravděpodobně tím, že banka vykupovala zlato od občanů. Bohužel i o toto zlato jsme přišli. V květnu 1945 byl trezor se zlatými zásobami zapečetěn a jeho obsah byl prohlášen za sovětskou válečnou kořist. Zbylý poklad tedy skončil v SSSR. Tato informace je mezi všemi články a publikacemi, které byly pro tuto práci použity, první zmínkou o zlatě, které během druhé světové války zůstávalo v našich trezorech. K Němcům, kteří bezostyšně vykrádali vše, co jim přišlo do cesty, a ke spojencům, kteří naše zlato po válce zadržovali po několik desetiletí, se tak přidává i Sovětský svaz, který si ze zuboženého Československa také utrhl svůj kus. V posledním odstavci je dodatek, že v červenci 1946 se zástupci Československa na jednání v Moskvě dohodli se sovětskými zástupci, že toto zlato se vracet nebude. Sověti nám tedy bez náhrady přenechali tehdejší Stalinovy závody v Záluží a některé další sovětské podniky z válečných reparací.

3.5 Počátek dvacátého prvního století

Magazín 2000 záhad, 22. července 2010

Překvapivá odhalení: Rozkradený zlatý poklad (1)

Tento článek apeluje na čtenáře znepokojivými číselnými údaji o množství zlatého pokladu v současnosti. „*Před vypuknutím druhé světové války disponovalo Československo nejméně 96 tunami zlatých rezerv (...). Jak je tedy možné, že v současnosti má Česko v trezorech schováno pouhých 13 tun zlata?*“ (Magazín 2000 záhad, 22. 7. 2010, s. 16).

Autor začíná v roce 1918, kdy započala sbírka na zlatý poklad. Píše, že nově vzniklý stát začal hospodařit se třinácti tunami zlatého kapitálu a žil také z půjčky národní svobody. Ta byla upsána živnostníky a zaměstnanci a ti mezi sebou vybírali zlato i peníze na její uhrazení. Vedle výše zmíněné půjčky se lidé také skládali na samotný poklad republiky.

Dalším tématem, kterým se autor zabývá, je otázka, zda opravdu českoslovenští legionáři odcizili část carského pokladu a ukořistěné bohatství se pak stalo součástí pokladu. Podle autora se nejedná o žádnou záhadu; „*Skutečnost byla méně dobrodružná: koncem roku 1919 vznikla na území Ruska Banka československých legií, která úspěšně podnikala s úsporami vojáků samostatného československého státu*“ (Magazín 2000 záhad, 22. 7. 2010,

s. 16). Z Banky československých legií pak byly údajně úspory převedeny na naše území – podle pisatele článku se jednalo o 69 445 zlatých rublů a 3010 amerických dolarů.

Dále je v článku vyzdvihnuto tehdejší výborně fungující československé hospodářství, kdy autor srovnává rok 1925, ve kterém měl náš stát „jen“ 41 tun zlata a už v roce 1938 *Národní banka československá disponovala necelými 96 tunami*“ (Magazín 2000 záhad, 22. 7. 2010, s. 16). Autor podotýká, že podle některých badatelů jsme tehdy měli údajně dokonce 112 tun zlata. Kvůli mnichovskému diktátu jsme ale v roce 1938 převedli zlato do bank spojenců a v našich trezorech zůstalo údajně jen zhruba 6 tun zlata.

V článku je dále popsán nátlak z německé strany, aby šéfové Národní banky převedli 23 tun zlata z Banky pro mezinárodní platby v Basileji u Bank of England přímo do nacistických sejfů. „*Tehdy exilové československé vládě v Londýně zbylo k užívání 26 793 kg zlata na účtu národní banky československé a 3706 kilogramů zlata na účtu Banky pro mezinárodní platby v Basileji*“ (Magazín 2000 záhad, 22. 7. 2010, s. 17). Autor také dále odkazuje na knihu Stanislava Motla, ve které je uvedeno, že Němci si v roce 1940 odvezli ze sejfů Národní banky dalších 6,376 tuny pokladu ve formě drahých mincí. Zlato uloupili také v pokladnách Škody Plzeň a Zbrojovky Brno. Celý výčet číselných údajů o uloupeném drahém kovu je na konci odstavce shrnut: „*Němci na území okupovaného Československa nakradli 42, 8999 až 45 tun zlata!*“ (Magazín 2000 záhad, 22. 7. 2010, s. 17).

V posledním odstavci autor zmiňuje také, jak ji sám nazývá, zvláštní transakci s Brity. V roce 1940 Británie poskytla Československu úvěr ve výši 7,5 milionů liber. Tato půjčka však byla poskytnuta výměnou za právo manipulovat a disponovat s 26 tunami našeho zlata, které bylo stále uloženo v bankách spojenců.

Magazín 2000 záhad, 6. srpna 2010

Překvapivá odhalení: Rozkradený zlatý poklad (2)

O týden později vyšlo v Magazínu 2000 záhad pokračování článku *Rozkradený zlatý poklad*. V této části se autor zaměřuje na období po druhé světové válce, kdy naše původní rezervy byly vydrancovány, a začala obnova zlatých rezerv. Autor opět odkazuje na Motla, který poukazuje na potřebu Britů mít přístup k našemu zlatu uloženému v jejich trezorech. Britové ve válce potřebovali suroviny pro potřeby válečného průmyslu, a proto bylo také poskytnutí úvěru podmíněno možností s naším zlatem disponovat. Dále autor přidává poznámku, že v oblasti válečných surovin a průmyslu probíhaly největší obchody se

Spojenými státy americkými. Část materiálu si brali Britové na dluh, který byl splacen až koncem osmdesátých let. Zdůrazněna je i skutečnost, že československá exilová vláda v Londýně musela platit Britům i za vyzbrojení svých zahraničních jednotek, takže jsme vlastně platili za životy našich výborných československých letců, kteří pokládali ve válce životy nejen za náš stát, ale i za všechny spojence (Magazín 2000 záhad, 6. 8. 2010, s. 14).

Dále se autor zabývá otázkou, jak to bylo s naším pokladem po druhé světové válce. Z celkových 45 tun pokladu, který nám nacisté uloupili, se ho vrátilo jen 24,5 tuny. Šest tun se vrátilo po válce a za navrácení zbylého pokladu z Británie jsme na základě smlouvy o úvěru v roce 1940 vlastně museli zaplatit. „Československá vláda ovšem musela Velké Británii splatit 24 266 619 liber šterlinků válečné půjčky“ (Magazín 2000 záhad, 6. 8. 2010, s. 14).

Na závěr se v článku pisatel podivuje, že v roce 1991 jsme po všech strastech disponovali 105 tunami zlata, které byly ale při rozdělení federace rozpočítány v poměru 2:1 mezi Česko a Slovensko. Zůstalo nám tedy 69,5 tuny, ale ke konci devadesátých let Česká národní banka neuvěřitelných 56 tun zlata prodala a zůstalo nám tak pouhých 13,5 tuny. Autor doplňuje další údaj, že v roce 2007 náš poklad vážil už jen 13,373 tuny.

Epocha, 25. srpna 2010

Kam zmizely poklady nacistických pohlavárů?

Tento článek se zaměřuje na poklady a majetek, který Němci nakradli během druhé světové války. Vedle popisu rabování a loupení židovského majetku je v článku také pár zmínek o československém zlatě. První z nich cituje Hermanna Göringa, který svým podřízeným přikazoval: „*Vaším úkolem, pánové, bude dát se do práce, hned jak naše jednotky vstoupí do Prahy. První skupina zaujme místo v Národní bance! Zjistěte přesnou výši československého zlata. Tyto informace sdělte pouze mně! Je to tajný úkol a nikomu se nebudete zodpovídat!*“ (Epocha, 25. 8. 2010, s. 41). O pár dní později bylo odesláno 23 087 kg zlatých prutů do Berlína. Po válce bylo velké množství zlata nalezeno americkými spojenci v Čáchách, ještě v originálních pytlích s pečeti České národní banky. Všechny nakradené poklady byly pod příkazem „*vydat jen říšskému maršálu Göringovi*“ (Epocha, 25. 8. 2010, s. 41).

Popsány jsou i další ukradené poklady, například z Francie, Maďarska nebo Argentiny. Zajímavý je krátký příběh o slovenském zlatě. Když Němci přijeli vyrabovat

i slovenskou banku v Bratislavě, nesetkali se s žádným odporem. Slováci vydali všechno zlato, dolary i švýcarské franky dobrovolně. Proč? Všechn poklad byl totiž předem vyhotoven ředitelem státní mincovny v Kremnici – Ludovítem Gavorou. Šlo o zlato falešné, které bylo vyrobeno z cínu a poté pozlaceno. Pravý poklad mezitím Slováci pečlivě ukryli.

Kromě Cách bylo obrovské množství pokladů nalezeno ve skryté podzemní pevnosti v Merkersu – v bývalém solném dole. Podle autora článku Američané po válce právě v tomto solném dole objevili „*přes 8000 prutů, 55 krabic zlata, více než 2000 pytlů evropských valut, téměř 3 miliardy říšských marek a hromady stříbra*“ (Epocha, 25. 8. 2010, s. 43). Na závěr pisatel dodává, že část ukradených pokladů dodnes nebyla nalezena a pokládá sobě i čtenářům otázku k zamyšlení, kde skončily tyto poklady. *Odvezli je ruští vojáci na rozkaz Stalina?*“ ptá se na závěr článku (Epocha, 25. 8. 2010, s. 43).

Právo, 6. 11. 2010

Kdyby ČNB počkala s prodejem zlata, mohla dostat o 27 miliard víc

Jakub Svoboda se v textu zabývá prodejem zlatých rezerv v letech 1997 a 1998. ČNB tehdy prodala 55,78 tuny žlutého kovu a vydělala tak 16, 4 miliardy korun. Svoboda navíc podle soudobé ceny zlata vypočítal, že kdyby banka prodala toto množství rezerv až v roce 2010, dostala by z prodeje o 27 miliard korun více (Právo, 6. 11. 2010, s. 1). Připomíná také obsah výroční zprávy ČNB za rok 1998, která transakci obhájí tvrzením, že klesá význam zlata jako rezervního aktiva a z držby cenného kovu plynou nízké výnosy. Mluvčí ČNB Marek Petruš tehdy Právu tvrdil, že prodejem banka „*zaměnila pasivně spravované zlato za likvidní investice přinášející nezanedbatelný výnos*“ (Právo, 6. 11. 2010, s. 1). Pisatel dodává, že banka se už dále nevyjádřila k samotným likvidním investicím a nesdělila tedy, o jaké investice konkrétně šlo. Navíc zdůrazňuje historickou hodnotu obsahu státních rezerv a k tomu se pro Právo vyjadřuje je Richard Král, bývalý diplomat a vládní zmocněnec pro vyjednávání vydání československého zlata zadržovaného USA a Velkou Británií.

V článku dokonce pisatel spekuluje, že měnové zlato bylo prodáno za dluhopisy Spolkové republiky Německa, zároveň je ale zdůrazněno, že jde o neověřené informace, které ČNB nechtěla ani potvrdit, ale ani vyvrátit. Nadnesena je i otázka prodeje mincí obrovské numismatické hodnoty, opět s dodatkem, že ČNB prodej mincí nepotvrdila.

Na závěr pisatel upozorňuje, že od začátku sedmdesátých let cena zlata stoupla téměř čtyřicetkrát. Další evropské banky také své zlaté rezervy prodávaly, ale začínají své zásoby opět doplňovat (Právo, 6. 11. 2010, s. 1).

3.6 Analýza vývoje pohledu médií na problematiku československého zlata

Po druhé světové válce byl náš stát zdevastovaný, škody nejen na majetku byly obrovské a skutečnost, že Němci kradli a rabovali, byla všem jasná. Média v období těsně po druhé světové válce se problematikou ukradeného a zadržovaného zlata příliš nezabývala, proto konkrétní články analyzujeme od šedesátých let dvacátého století, kdy už se veřejnost začala zajímat o to, proč není naše měnové zlato v trezorech Státní banky, kam právoplatně patří, ale proč je v držení cizích států. Fakt, že československé rezervy zadržovali naši váleční spojenci, tedy USA a Velká Británie, byl pro veřejnost zarážející a ukázal se jako problém až s víceletým odstupem po pařížské konferenci. Obsah jednání této konference a s ním i nárok Československa na více 18 433 tun zlata byl schválen vládou 15. 1. 1946 a ratifikován prezidentem republiky 17. 5. 1946 (Střední Evropa, květen 2004, s. 103). Proto se také média touto problematikou zabývala až v pozdějších letech.

O tom, že veřejnost byla chováním spojenců překvapena a hlavně nebyla dostatečně poučena o tom, co se zrovna s rezervami děje, svědčí i první analyzovaný článek z Rudého práva z roku 1967. Samotný článek je totiž dotazem čtenáře, který chce vědět, jak to vlastně s československým měnovým zlatem, o jaké množství drahého kovu se jedná a kdo může za to, že neleží v bezpečí naší banky. Tento článek není svým obsahem příliš náročný, spíše čtenáře seznamuje se základními skutečnostmi, týkající se problematiky zlata. Autor v něm vyjadřuje svůj nesouhlas hlavně s postoji a jednáním USA, na závěr ale vyslovuje naději, že snad se Američané umoudří a zlato se k nám brzy vrátí.

Další článek pochází z roku 1969 a byl otištěn v časopise Socialistické soudnictví. Na rozdíl od předchozího článku z Rudého práva se tento zabývá problematikou více do hloubky a je zaměřen hlavně na chování USA v otázce našeho pokladu, které je podle autora nepřijatelné. Přibližuje Čechoslovákům obsah Dohody o uloupeném zlatě. Zde se autor shoduje s předchozím článkem z Rudého práva z roku 1967 – *Jak je to s čs. měnovým zlatem*, přičemž oba články shodně citují obsah dohody: „*Veškeré zlato, nalezené v Německu spojeneckými armádami, bude shromážděno do společné podstaty a rozděleno jako restituce státům zúčastněným na této podstatě v poměru k množství zlata, které ztratily následkem*

německého loupení anebo nesprávnými převody do Německa“ (Socialistické soudnictví, 1969, s. 44 a Rudé právo, 28. 1. 1967, s. 7). Karel Stibor, autor článku z časopisu Socialistické soudnictví, ale přidává navíc k lepšímu přiblížení podstaty Dohody i další odstavec jejího obsahu: „*Vlády Spojených států amerických, Francie a Spojeného Království mají učinit v zónách, jež nyní okupují v Německu, všechna vhodná opatření k provedení tohoto rozdělení podle předcházejícího ustanovení*“ (Socialistické soudnictví, květen 1969, s. 44).

Celý text je laděn lehce rozhořčeně vůči postupům Spojených států v otázce našich měnových rezerv. Stibor se vrací ke skutečnosti, že Spojené státy nesou zodpovědnost za mnichovský diktát a jeho následky a že z jejich postavení vyplývají také povinnosti tyto následky zmírnit, ne je ještě více zhoršovat a komplikovat.

Karel Stibor uvádí v textu na desetinná místa přesné údaje o našem zlatě, na rozdíl od většiny ostatních článků, které se snaží čtenáři informaci více zjednodušit a částky zaokrouhlují. Problémem pak může být, že častým přepisováním a zaokrouhlováním hodnot může docházet ke zkreslování skutečných údajů. Stibor také velmi kritizuje postup USA při vyjednávání; Spojené státy podmiňují návrat zlata vyplacením náhrad za znárodněný majetek amerických občanů, celkovou částku vyčíslily na velmi přemrštěnou hodnotu, tváří se, že spolupracují a také se podílí na vytvoření dohody, kterou v konečné fázi nepochopitelně odmítnou podepsat a ohání se chabými argumenty, že nesouhlasí s politickým uspořádáním v Československu. Když došlo v roce 1968 k uvolnění politického napětí, novým argumentem je, že se nechtějí vměšovat do našich záležitostí.

Dále se k problému vyjadřuje také ekonom František Vencovský. Ten jako ekonom z povolání celý problém nejprve rozebírá z pohledu měnové reformy a podložení československé koruny zlatem. Poté zmiňuje i nevyhnutelné přesuny zlatých rezerv vyplývající z obavy před rostoucím nebezpečím ze strany Německa. Pozdější sled událostí konstatuje objektivně, například oproti článku z Rudého Práva, kde se autor jednoznačně vyhraňuje proti USA a používá formulace, že šlo o „*nedůstojnou hru vůči Československu*“ a že „*Spojené státy zneužívají svého postavení k tlaku na ČSSR nejen na řešení různých finančních a hospodářských problémů, ale i v politické oblasti*“ (Rudé právo, 28. 1. 1967, s. 7).

Prvním a zároveň posledním článkem, který informuje čtenáře o návratu ukradeného zlata, je strohý text o dvou odstavcích, nalezený v Rudém právu z 22. února 1982. I když se

jednalo o konečné vyřešení mnohaletého problému, zmínka o něm byla převzata z ČTK a otisknuta jen v jednom médiu. Spolu se zprávou o návratu pisatel také informuje, že byly vyřešeny všechny doposud otevřené majetkoprávní vztahy mezi Československem, USA a Velkou Británií, ale tyto vztahy nejsou neznalému čtenáři ani trochu přiblíženy.

Pisatel reportáže *Cesta ke zlatému pokladu* z roku 1983 měl možnost se podívat do přísně střežených prostor trezorů Státní banky, do které bylo v únoru 1982 vráceno naše měnové zlato. Šlo o velkou událost a autor k ní také přistupuje s dostatečnou uctivitostí a úžasem. Reportáž je psaná poutavě a hlavně informuje i doposud nezainteresovaného čtenáře, co se ve skutečnosti skrývá pod pojmem československé měnové zlato, kolik ho tedy ve skutečnosti je a jaký dojem jeho lesk a záře na běžného člověka udělá.

Obsah textu se od ostatních analyzovaných liší především svou formou, pouze tento článek je psán jako čistá reportáž. Možná bychom mohli za formu reportáže považovat i dva díly popisu osudů měnového zlata Richarda Krále, který byl osobně přímo u vyjednávání se spojenci. Navíc tento text obsahuje velmi podstatné informace o tom, co je měnové zlato, jaké jsou na něj kladeny požadavky a také přesně z jakých typů cenností a jejich konkrétního množství se náš československý poklad skládá. Takto do detailu žádný jiný článek obsah pokladu neřeší, vesměs se autoři zabývají hlavně osudy našeho zlata.

Přínosný je pro čtenáře také podrobný výčet všech druhů cenných mincí, které se v pokladu nachází, a který se také v žádném jiném článku, ba ani v monografiích, použitých pro tuto práci, nevyskytuje. Vždy se o mincích nevyčíslitelné numizmatické hodnoty mluví pouze v obecné rovině, případně je přiblíženo jejich celkové množství či hmotnost.

Richard Král, který je autorem článku *Než se vrátilo naše uloupené zlato* na pokračování, otisknutém v příloze Haló novin Haló sobota z roku 1990, byl osobně přítomen všem jednáním mezi Československem a USA s Velkou Británií. Protože jako státní zmocněnec byl hlavním vyjednávačem, měl všechny informace, týkající se našich zadržovaných rezerv, jak se říká, z první ruky. Jeho články jsou tedy velmi důvěryhodné a obsahují nepřevzaté a tedy nezkrácené informace.

Oproti ostatním článkům je ale hned na začátku věta, že „*Hitlerovci po okupaci okamžitě učinili pokus se čs. zlata zmocnit*“ (Haló sobota, 3. 3. 1990, s. 5). Tato informace je ale zřejmě trochu zkreslená, nacisté se totiž podle všech ostatních článků o získání našeho bohatství poprvé pokusili ještě těsně před okupací celého československého území. Například podle Vencovského v článku pro časopis Ekonom byla dohoda o převodu 466 mil. Kč a deviz

za 15 mil. Kč podepsána 4. března 1939, přičemž samotná okupace celého československého území byla dokončena až 16. března 1939. Vencovský také uvádí, že příkaz z německé strany byl proveden už ke konci února 1939 (Ekonom, 25. 12. 1992, s. 23).

Všechny knižní i novinové zdroje se jednotně shodují na tvrzení, že samotný fakt, kdy Británie požadovala uhrazení částky ve výši 15 milionů liber za financování exilové vlády a našich vojsk, byl nespravedlivý a svým způsobem šlo o hyenismus. Ne jinak je tomu i v případě hodnocení celé situace ze strany Richarda Krále.

Samozřejmě, že špatná rozhodnutí Velké Británie před začátkem mnichovského diktátu byla jedním z hlavních příčin, proč se Československo dostalo do problémů a proč bylo nezbytné zbrojit a bojovat. Na druhou stranu ale Beneš bral peníze od Britů za jistých podmínek. Bylo by zajímavé mít možnost se dostat přímo k dokumentům, které podkládaly tuto půjčku. Pokud bylo v dokumentech, se kterými obě strany souhlasily, uvedeno, že se opravdu jedná o půjčku, kterou bude chtít Británie vrátit, a prezident Beneš ji podepsal, vina by měla být prisuzována oběma stranám. Británii za jejich neetické požadavky a Benešovi za to, že na ně přistoupil.

V roce 1993 byl napsán článek s názvem *Na začátku byl Rašín*. V textu jsou konstatovány poměrně známé skutečnosti, týkající se naší problematiky, a které jsou podobně popisovány i v jiných člancích s tímto tématem. Najdeme zde ale i zajímavou informaci, která nebyla v žádném ze zkoumaných článků uvedena. Jde o otázku, zda během války v naší bance zůstalo nějaké zlato, kolik ho bylo a co se s ním po válce stalo. Najdeme tady odpověď, že během okupace tedy ve Státní bance bylo asi 640 kg zlata a navíc se během válečných let tato zásoba zvětšila o dalších 414 kg. Novinkou po mnoha letech může být informace, že po válce byl celý obsah trezoru zapečetěn a odvezen do Sovětského svazu, kde už zůstalo. Možným zdůvodněním, proč doposud tato informace v žádném tištěném médiu nezazněla, je socialistická orientace médií, která až do pádu komunistické strany psala informace pouze v souladu s vládnoucím režimem. Informování veřejnosti o tom, že SSSR nám také vlastně část zlata ukradl, by nebyla v souladu se socialistickou propagandou a vnímáním Sovětského svazu jako našeho přítele.

Ve zkoumaném článku na pokračování z Magazínu 2000 záhad se čtenář dozví spíše základní informace o osudech měnového zlata ve srozumitelné a čtivé formě. Najdeme zde mnohé údaje a informace, které už se v tisku objevovaly dříve, a k těm autor nedodává nové poznatky.

V textu je také uveden údaj o mnichovském úvěru, který po nás Britové chtěli splatit; „V prosinci byla podepsána smlouva o poskytnutí úvěru Československu ve výši 7,5 milionů liber“ (Magazín 2000 záhad, 6. 8. 2010). Nyní je vhodné porovnat uvedenou částku s tvrzeními jiných autorů. V otázce výše úvěru a částky, kterou po nás Britové požadovali, může být čtenář zmaten, protože knižní publikace i články tyto údaje uvádí v různých podobách. Udělejme si následující srovnání. Štrait (2011) nezachází do velké hloubky a jednoduše konstatuje: „Na vrub zbylého československého zlata deponovaného u Bank of England došlo k uzavření dohody mezi Benešovou a britskou vládou o poskytnutí úvěru 7,5 milionů liber... Británie poskytla Benešovi ještě další dvě půjčky po pěti milionech liber.“ (Štrait, 2011, s. 81). Motl (2007) píše, že „Podle smlouvy z 10. prosince 1940 nám měla Velká Británie v první fázi poskytnout 7,5 milionů liber jako půjčku“ (Motl, 2007, s. 73) a navíc tento fakt dokládá přímou citací ze zmíněné smlouvy: „Schvaluje se, že úvěr ve výši 7 500 000 liber uvedený v článku 1 bude přímým závazkem Československé prozatímní vlády vůči vládě spojeného království a otázka termínu splatnosti nebude vznesena před nabytím platnosti Mírové smlouvy mezi Spojeným královstvím a Německem“ (Motl, 2007, s. 73). Ve své publikaci tuto informaci rozvádí, že i když původně nám Britové přislíbili 30 milionů, celkově jsme od Británie dostali 10 milionů liber, přičemž 4 miliony z toho měly být darem za odstoupení Sudet a zbylých 6 milionů bylo pouze půjčkou. Později upřesňuje, i když jsme měli možnost z výše uvedené částky vyčerpat pouze 2,5 milionů liber, po válce Britové vyčíslili, že jim máme za poskytnutý úvěr zaplatit 4,43 milionů liber. Píše, že „... ze zmíněného fondu, který nám po „Mnichovu“ poskytla Velká Británie, bylo posléze vyplaceno přes 2 miliony liber. Po skončení války nám Britové vyčíslí mnichovský úvěr celkovou částkou 4,43 milionu liber...“ (Motl, 2007, s. 43). Třetí zmínka v publikaci už informuje o částce, kterou jsme dlužili Velké Británii, šlo tedy celkem o dluh 19, 7 milionů liber, ze kterých podle Motla zhruba polovina byla tvořena poskytnutým úvěrem a druhá polovina měla být úhradou za finance, které si vypůjčil prezident Beneš. Když srovnáme tento poslední údaj s tvrzením Richarda Krále, že celkem jsme dlužili Britům 15 milionů liber a k tomu ještě čtyři miliony za mnichovský úvěr, dostaneme částku 19 milionů liber. Zde můžeme najít nesrovnalost mezi údaji různých autorů, ke které mohlo dojít zaokrouhlováním s cílem informaci čtenáři zjednodušit, pravděpodobně ze strany Richarda Krále, který neuvádí tak přesnou částku jako Motl. Zdroje se ale jednotně shodují na jasném údaji o první části finanční výpomoci ve výši 7,5 milionů liber.

Dále v článku najdeme, že ke konci devadesátých let došlo k dalším změnám v množství našeho pokladu a tyto informace také autor čtenáři zprostředkovává. Jedná se o rozdělení zlata mezi Česko a Slovensko při rozdělení federace v poměru 2:1, a tedy nám zůstalo 69,5 tuny zlata (Magazín 2000 záhad, 6. 8. 2010, s. 17). Uvádí také informace o prodeji zlata ke konci devadesátých let, kdy v důsledku prodeje 56 tun zlata nám zůstalo jen 13,5 tuny a v roce 2007 náš poklad tvořilo už jen 13, 373 tuny (Magazín 2000 záhad, 6. 8. 2010, s. 17).

K samotnému prodeji zlata Českou národní bankou se autor nevyjadřuje, spíše jen událost konstatuje a přidává do textu své emoce a rozhořčení za pomoci mnoha vykřičníků.

Pisatel se často odvolává na Stanislava Motla a jeho publikaci *Kam zmizel zlatý poklad republiky*. Zaujímá i stejný postoj jako Motl k celé problematice – že chování ze strany spojenců nebylo férové.

Na začátku dvacátého prvního století můžeme pozorovat zlom, kdy dříve byly články publikovány často v Rudém právu nebo v časopisech jako je například Socialistické soudnictví. Přestože se jedná o závažnou tematiku a články nebyly lživé, byly často použity více či méně nápadně jako prostředek politického nátlaku, který měl přispět k negativnímu postoji československých občanů vůči západním kapitalistickým státům. Pro čtenáře stačilo zdůraznit, že Spojené státy americké zadržují náš majetek a sami se tak chovají jako náš nepřítel.

V článku z časopisu Epoque s názvem *Kam zmizely poklady nacistických pohlavárů?* se pisatel zabývá výhradně chamtivostí nacistického Německa a tím, co a v jakém množství vlastně nacisté během války nakradli. Je zde úplně vypuštěna otázka komplikovaného a zdlouhavého vyjednávání mezi Československem a spojenci, neřeší se ani pochybný prodej velké části našich rezerv ke konci devadesátých let. Najdeme zde ale navíc informace o konkrétním obsahu a množství nalezených pokladů v solném dole v Merkersu, které nashromáždili jako válečnou kořist Němci. Na závěr pokládá autor zvláštní otázku, zda zbylé odcizené poklady, které se po válce nenašly, odvezli ruští vojáci na rozkaz Stalina (Epoque, 25. 8. 2010, s. 43). V tomto závěru nacházíme spojitost s článkem *Na začátku byl Rašín* z periodika Práce, rok 1993. Pouze tyto dva články tedy narážejí na otázku, co se stalo se zlatem, které neuloupili nacisté za války a které evropským státům dodnes chybí, přičemž nabízí řešení právě v možnosti, že tyto majetky ukradli Sověti a po válce si tak také ze zbídačené Evropy urvali svůj kus.

V článku o prodeji zlata Českou národní bankou, který byl publikován v roce 2010 v Právu, autor zdůrazňuje nesmyslnost rozprodávání národních zlatých rezerv. Tento článek je prvním, který se zabývá otázkou prodeje cenného žlutého kovu a navíc dokládá nesmyslnost a špatné načasování faktem, že kdyby ČNB s prodejem počkala do roku 2010, vydělala by na jeho prodeji o neuvěřitelných 27 miliard korun více. Pisatel zjišťoval názory a důvody ČNB prostřednictvím mluvčího Marka Petruše a historickou hodnotu pokladu zdůrazňuje také tvrzením Richarda Krále, který se netají názorem, že šlo o „jeden ze symbolů naší státnosti a s nimi by se kupčit nemělo“ (Právo, 6. 11. 2010, s. 1). Navíc je špatné rozhodnutí ČNB podloženo informacemi, že evropské banky si v poslední době opět začaly své zlaté rezervy tvořit, že cena zlata v dlouhodobém horizontu stále roste a tedy že rozprodávání našeho měnového zlata proběhlo v tu nejnevhodnější dobu.

Po roce 2000 se touto problematikou začaly více zabývat více populárně vědecké časopisy a právě Magazín 2000 záhad nebo Epoque jsou toho příkladem. Tyto časopisy mají široký záběr témat, na která se zaměřují, a proto nezachází do velké hloubky problému. Také můžeme poukázat na fakt, že vydání knihy investigativního reportéra Stanislava Motla *Kam zmizel zlatý poklad republiky* v roce 2007, spustilo větší zájem veřejnosti o toto téma. Publikace je sama o sobě čtivá také proto, že ji Motl psal jako reportáž, kdy pro něj bylo často velmi obtížné se k důležitým dokumentům a informacím vůbec dostat. Mohli bychom tedy říci, že po vydání knihy Stanislava Motla začal stoupat zájem čtenářů se o tomto tématu dozvědět více a tedy že i populárně vědecké časopisy se problematikou měnového zlata začaly okrajově zabývat.

4 Využití řešené problematiky v žurnalistice

Úvod

V žurnalistické části mé práce jsou zpracovány jako povinné žánry úvodník, interview a anketa. V úvodním článku jsem se zaměřila na numismatiku jako sběratelskou vášeň a naznačila jsem možné problémy spojené s mincemi ve zlatém pokladu – v našich měnových rezervách. Rozhovor probíhal s majitelem prodejny Zlatá koruna v Ostravě, který je už od dětství zapáleným sběratelem mincí a jeho koníček se stal i jeho profesí. V anketě jsem všem respondentům položila otázku, jaká by byla jejich ochota přispět do imaginární sbírky na zlatý poklad republiky v dnešní době. Jako volitelný žánr jsem si zvolila editorial. Všechny zmíněné žánry jsou určeny pro imaginární časopis Sběratel, který by vycházel s měsíční periodicitou a každý měsíc by čtenářům přiblížil jinou sběratelskou vášeň.

Editorial

Vážení čtenáři,

v tomto čísle vašeho oblíbeného časopisu Sběratel budete moci nahlédnout do tajemného světa numismatiků. Může se zdát, že na zálibě v mincích toho vlastně není moc zajímavého. Alespoň takto mně samotné tento podivný koníček ještě donedávna připadal; nezábavný a ještě k tomu drahý. Numismatika jsem si vždy představovala jako nevýrazného člověka, štíhlé, ale ne příliš vypracované postavy (kde by přece takový sběratel nabral pořádnou svalovou hmotu, když tráví veškerý čas se svými mincemi?) a s povahou velmi málomluvného introverta. Je starší, rád vysedává v malé komůrce a zálibně otáčí mezi prsty jednu svou minci po druhé.

Opak je ale pravdou. Měla jsem možnost se setkat se zapáleným numismatikem, který mé původní představy zbořil jako domeček z karet. Je to člověk nadšený, který dokonce začal v tomto oboru úspěšně podnikat, pohledný, s širokým rozhledem a hlavně nadhledem na aktuální dění. K mému překvapení je navíc velmi upovídaný. Má krásnou ženu a dvě děti, takže osamělý život mezi čtyřmi stěnami mu rozhodně nehrozí.

Možná se nám někdy může zdát, že mince jsou vlastně nepotřebné. Vždyť máme dnes peněženky plné platebních karet, kreditních, debetních a někdy i naprosto vyčerpaných. Ať žije bezhotovostní platební styk! Zkusme se ale zamyslet nad symbolickou hodnotou mince. Koneckonců, jednu věc máme snad všichni společnou: utrácet peníze z platební karty pocitově méně bolí, když karta vypadá pořád stejně spokojeně a nic z ní na první pohled neubývá. Když nám ale v peněžence zašustí nějaká bankovka nebo zacinká pár mincí, najednou není tak žalostně prázdná. A taky si při placení v hotovosti pořádně rozmyslíme, jestli nám dvacátý pár nepotřebných bot stojí zato všechny peníze nemilosrdně předat u pokladny do cizích rukou.

Za každým penízkem se skrývá osobní příběh. Nejenom příběh člověka, který vymyslel, jak bude daná mince vypadat. Někdo měl na starosti, aby byla ražena z přesného množství slitiny kovů. Někdo ji poprvé použil při svém nákupu, ať už to bylo před tisíci let na antickém trhu s ovocem za ošatku fíků, nebo před padesáti lety v samoobsluze za lahvové pivo.

A na co se můžete v tomto speciálním vydání těšit, milí čtenáři? Vydali jsme se do numismatické prodejny Zlatá koruna v Ostravě za panem Romanem Repkou. Naše redakce

také pátrala po stopách cenných mincí, které se nachází uryté v trezorech České národní banky a očím běžných smrtelníků zůstávají skryty. Věděli jste, že jsme jich kdysi jako československý stát vlastnili více než deset tun a velkou část jich Česká národní banka za podivných okolností rozprodala?

Pokud si ještě stále představujete numismatiku asi tak stejně zajímavou a zábavnou, jako je starý zrezivělý hřebík zapadlý za skříní, doufáme, že Vám následující stránky ukážou, v čem tkví její kouzlo. I zrezivělý hřebík se totiž dá zpoza skříně zvednout, zbavit koroze a na zdi může držet Váš oblíbený obraz úplně jako nový.

Zita Mickertsová

Úvodní článek

Numismatika jako sběratelská vášeň

Foto: mince-dukaty.cz

Mince. Co na nich může být tak zajímavého? Denně nám jich projde rukama mnoho, ve stříbrné, zlaté nebo v měděné barvě, a nepřipadá nám na tom vůbec nic zvláštního. Soustředíme se hlavně na to, kolik si za své mince můžeme koupit rohlíků, kabátů, aut a domů. Nevěnujeme se tomu, jak je mince krásná, nepřemýšlíme nad tím, jak dlouho už mezi lidmi koluje a kdyby se nás někdo zeptal, co je vyobrazeno na desetikoruně, možná bychom si ani nevzpomněli. A co teprve taková touha je sbírat? K čemu to vlastně člověku je, hromadit doma různé druhy slitin kovu kulatého tvaru, mít je vystavené ve vitríně za sklem nebo pečlivě uschované na tajném místě v dřevěných krabičkách se sametovým polstrováním? Co asi tak člověk může vidět na nějaké obyčejné minci, kromě její barvy a nominální hodnoty...

Za každou mincí se skrývá příběh

Mnohým z nás se může zdát numismatika poměrně nezáživným koníčkem. Obyčejný člověk se k takovému koníčku může dostat třeba přes svou zálibu v historii. „*K hlubšímu zájmu o numismatiku jsem se postupně dostal díky zájmu o naši středověkou historii. Má vášeň o věci minulé vedla nakonec k tomu, že jsem se v roce 2010 přihlásil ke studiu historie na vysoké škole v Ústí nad Labem*“, říká historik a člen České numismatické společnosti Ondřej Černohorský. Lidé se zálibou v mincích ale v těchto často na první pohled obyčejných a nenápadných penězích vidí kus příběhu. Sběratel Robert Kurucz, pocházející z Polska, líčí, jaké představy se numismatikovi honí hlavou, když přemýšlí nad jakousi atmosférou, kterou mince kolem sebe vytváří: „*Sběratelství samotné má hlubší význam pro osoby, které mají trochu romantiky v srdci a zamýšlí se především nad historickou, duševní až magickou*

atmosférou doprovázející osud každé mince, která doputovala až do našich rukou. Kdo s ní asi platil a co vše si za ni koupil? Jakou práci si na ni vydělal? Nebo snad kvůli hrstce stříbrňáků, na které se díváme, byla kdysi prolita krev a urozený měšťan zabit a oloupen?“

Většina sběratelů vidí v mincích, které kupují a přidávají do své kolekce, výjimečný kus, po kterém už dlouho toužili a který nesmírně obohatil jejich sbírku svou krásou, zašlým leskem a hlavně jistou sentimentální hodnotou. A o množství kusů ve sbírce jim většinou také nejde. „*Numismatici své sbírky moc nepočítají na kusy. Není pro mě moc důležité, kolik bych za minci mohl utržit jejím prodejem, ale je pro mě důležité mít ucelenou sbírku*“, tvrdí numismatik Roman Repka, majitel prodejny Zlatá Koruna v Ostravě v ulici Jurečkova. Najde se ale také dost sběratelů, kteří rozšiřování svých sbírek považují hlavně za investici.

Mince obrovské numismatické hodnoty se nachází také v národních rezervách. Nebo ne?

Také součástí našeho národního pokladu – měnového zlata – jsou i dnes cenné mince. V této sbírce měnového zlata byly zlaté dolary, holandské guldeny, německé marky a svatováclavské dukáty, vydávané v letech 1923 – 1939 jako pamětní mince. V letech 1997 – 1998 ale Česká národní banka ve velkém rozprodávala naše rezervy a vyměnila je za dluhopisy. Podle Tomáše Zimmermanna z České národní banky ale během rozprodávání zlata nedošlo k prodeji žádných cenných kusů. Dokonce to podle jeho názorů vypadá, že banka žádné opravdu cenné mince v trezorech nemá. „*Většina jsou drobné historické mince, které byly v minulosti vydávány v obrovských sériích a mají dnes už jen hodnotu kovu. Přes 10 tisíc kusů mincí tvoří zlatý sbírkový fond ČNB, který centrální banka nepřetržitě udržuje a doplňuje z nově vydávaných pamětních mincí*“, řekl pro deník Právo Tomáš Zimmermann z ČNB.

V současnosti by tedy český národ měl mít v trezorech ČNB ukrytých pět tun historických mincí, podle historicky doložených údajů velmi cenných, ale podle Tomáše Zimmermanna vlastně úplně bezvýznamných. Navíc se objevují spekulace, že právě během období, kdy se ČNB ve velkém zbavovala národního zlata, docházelo k prodeji hodnotných mincí, a to dokonce na váhu. S tímto názorem se ztotožňuje například investigativní žurnalista Stanislav Motl a najdeme jej i na mnohých numismatických diskusních fórech. Česká národní banka ale veškeré informace ohledně současného stavu našeho pokladu přísně střeží a jen výjimečně se k podobným spekulacím vyjádří. Ve většině případů domněnky o „kšeftování“ s pokladem ani nepotvrdí, ale ani nevyvrátí...

Pečovat o zlaté státní rezervy – to už je v dnešní době přežitek

Ke konci devadesátých let minulého století došlo k nečekanému prodeji měnového zlata a to navíc v době, kdy se ceny zlata propadaly. Podle výpočtů deníku Práva z roku 2010 by Česká republika mohla na prodeji stejného množství zlata, jako na konci devadesátých let, v roce 2010 vydělat o celých sedmadvacet miliard více, než jejich prodejem ve skutečnosti utržila. Nejenže šlo ze strany České národní banky o špatný obchod, ale pro český národ prodej zlata znamenal rozprodávání symbolu naší státnosti. To, jak Česká národní banka s našimi rezervami naložila, se osobně dotklo také Richarda Krále, vládního zmocněnce, který před lety vyjednával s USA a Velkou Británií podmínky návratu našeho zlata domů: „Šlo z historických důvodů o jeden ze symbolů naší státnosti. A s nimi by se kupčit nemělo,“ zaznívá často citovaný názor Richarda Krále.

Pamětní mince jsou dobrou investicí

Sběratelé si přijdou na své, když Česká národní banka emituje pamětní mince. Ty nakupují převážně čeští občané a berou je hlavně jako investici. Pokud si nějakou zakoupíte, není zde vlastně žádné riziko ztráty – minci totiž můžete zase prodat obchodníkům. *"Od roku 1993 přitom žádná emitovaná pamětní mince neklesla na hodnotě,"* říká Roman Repka, majitel numismatického obchodu Zlatá Koruna v Ostravě. Pamětní mince se tedy stávají stále více populární a nejen sběratelé v nich spatřují jistou a bezpečnou investici.

Objevují se ale názory, podle kterých se Česká národní banka nechová při emisích pamětních mincí spravedlivě. Odborník v oblasti finančních trhů, Pavel Makovec, ve svém článku pro idnes.cz kritizuje současnou práci České národní banky: *„Profesionální odbornost spočívající v aktivní správě zlatých rezerv, kterou si zachovala Státní banka československá dokonce i za dob totalitního režimu, současná Česká národní banka pozbyla... Jak se však ukazuje, získala ČNB novou „špičkovou“ odbornost, a tou je „kšeftování“ se zlatými mincemi. Jinak se současná praxe ČNB při vydávání pamětních zlatých mincí nazvat nedá.“*

Vydávání pamětních mincí samo o sobě není špinavý „kšeft“, je to národní tradice už od roku 1923, kdy byl vydán první pamětní svatováclavský dukát. Chování ČNB na konci devadesátých let, kdy se zbavila většiny vlastních zlatých rezerv, kontrastuje s možností pro všechny občany začít si dělat své domácí zlaté rezervy, což ČNB v současnosti umožňuje prodejem pamětních mincí. Pavlu Makovcovi se však nelíbí okruh lidí, kterým byla nedávna

emise pamětních mincí určena. „*Skandální zjištění, že byla vydána emise pamětních zlatých mincí, určená pouze pro „vyvolené“, je dalším důkazem morálního rozkladu české společnosti, který se nevyhnul ani České národní bance*“, komentuje situaci Makovec.

Mincí se prý nezbavili

Podle některých oficiálně nepodložených informací, které centrální banka nyní nechce ani potvrdit, ani vyvrátit, bylo zlato z národních rezerv nahrazeno dluhopisy některých evropských států. Je otázkou, zda byly rozprodávány i vzácné zlaté mince, jako jsou například svatováclavské dukáty, které mají hodnotu historickou i numismatickou. Česká národní banka tvrdí, že ke konci 90. Let minulého století žádné mince neprodala a tak můžeme jen doufat, že tomu tak opravdu bylo.

Našli jste doma krabičku starých mincí po babičce? Možná má některá z nich velkou hodnotu

Náš stát se možná špatně stará o národní zlatý poklad, ale každý z nás může začít u sebe a dobře starat o ten svůj. Třeba se vám stane, že při jarním úklidu náhodou narazíte na krabičku, ve které vesele cinkají už dávno zapomenuté staré mince. Pokud se vám poštěstí a takový poklad doma najdete, zajděte třeba do numismatické prodejny, kde vám rovnou řeknou, jestli se ve vaší sbírce nachází i nějaký cenný kousek. Předseda numismatické společnosti Jiří Hána na svých internetových stránkách dokonce poskytuje online poradenství. „*Máte doma po babičce několik starých mincí, nebo jste vykopali na zahradě hrnec plný nevzhledně měděnkou slepených plíšků? Stačí, když mi minci podrobně popíšete, a já Vám pomohu zjistit, jakou má cenu,*“ slibuje znalec. Třeba právě objevení takové krabičky se starými platidly vám otevře cestu k numismatice. I když vaše mince po babičce nebudou mít závratnou hodnotu, stačí, když v nich spatříte jisté kouzlo, spleť příběh, který se za každým penízkem skrývá. Možná právě to může být pomyslnou jiskrou, která ve vás roznítí tu pravou sběratelskou vášně – numismatiku.

Interview

„Není pro mě moc důležité, kolik bych za minci mohl utržit jejím prodejem, ale je pro mě důležité mít ucelenou sbírku“

S panem Romanem Repkou jsme se sešli v jeho prodejně Zlatá koruna v Ostravě. Obchod se nachází hned za tramvajovou zastávkou Elektra a ještě před vchodem si může každý kolemjdoucí přečíst, že nabízí výkup, prodej i hodnocení nejen mincí, ale i medailí, bankovek, pohlednic, vyznamenání a okrajově se zabývá také porcelánovými soškami.

Začneme od Vašich sběratelských začátků. Jak jste se k numismatice dostal a co vás vedlo k tomu, začít v tomto oboru podnikat?

Já jsem se k numismatice dostal už jako dítě, můj otec začal sbírat a já, jako jeho syn, jsem v tom pokračoval. Když jsem začal sbírat, byl jsem na základce a bylo mi asi sedm roků. Nejdřív jsem se v mincích spíše jen přehraboval, rozděloval je na koruny, dvoukoruny, desetníky. A pak už to šlo ráz naráz – začal jsem číst různé historické knihy a to mě motivovalo začít pořádně sbírat. Po škole jsem hlásil na práva, pak ale přišel rok 89 a než jsem nastoupil v září na školu, tak se toho hodně událo. Měl jsem najednou příležitost podnikat a tak jsem to zkusil.

Numismatice se věnujete už od dětství. Kolik kousků bychom mohli dnes ve vaší sbírce najít?

Numismatici své sbírky moc nepočítají na kusy. Nejvíce mě zajímá období Habsburků, mince z Rakouska-Uherska, takže od roku 1500 do roku 1980. Není pro mě moc důležité, kolik bych za minci mohl utržit jejím prodejem, ale je pro mě důležité mít ucelenou sbírku. Jsou mince, které stojí desítky tisíc a málokterý sběratel na ně dosáhne. Takové mince se dají pořídit na aukcích, lidé ale raději sbírají menší nominály, které při pořízení nejsou tak drahé.

Dalo by se říct, že jsou lidé, kteří sbírají mince čistě pro svou sběratelskou vášeň, a pak lidé, kteří berou nákup mincí jako investici. S jakým typem zákazníků se ve své prodejně setkáváte nejčastěji?

Obchod mám už pětadvacet let. Z toho takových dvacet let převažovala numismatická veřejnost, řekněme osmdesát procent, a ostatní byli investoři. Posledních pět roků se to trochu otáčí, větší část našich zákazníků jsou spíše investoři. Pořád ale máme dostatek kovaných klasických sběratelů. Bohužel, sběratelů ubývá – mladá generace nemá zájem o sbírání, vlastně nemá zájem o nic. Raději tráví svůj čas u počítačů a mladých sběratelů je strašně málo. Staří umírají a jejich děti už ve sbírání bohužel nechtějí pokračovat.

S mincemi to nefunguje třeba jako s pečivem, které si jednoduše zajdeme koupit do večerky. Zajímalo by mě, na jakých místech se dají nakupovat?

Všeobecně zákazník může nakupovat v kamenných obchodech, na internetu, na aukcích a na burzách. Samozřejmě někteří lidé si dávají inzeráty a přes ně nakupují od jiných lidí. Ostrava je na výkupy docela malá, tady už toho moc nevykoupíme. Já osobně jezdím spíše po domácích i mezinárodních aukcích a mince nakupuji tam.

S jakými nejzajímavějšími požadavky zákazníků jste se během své praxe setkal?

Lidé sbírají podle různých, řekněme, vzorců. Jsou lidé, kteří sbírají jen mince s nominální hodnotou deset. Deset eur, deset šilinků... Měl jsem tady i pána, který sbíral po třicet roků jen mince s vyobrazením lodě. Jiný zákazník zase sbíral pouze mince, na kterých byly včely. Jsou různí lidé s různými sběratelskými touhami a tak numismatika nemusí být ani drahý koníček. Nemusíte shánět jen cenné keltské nebo antické mince, důležitý je samotný sběratelský zájem.

Kdybych se rozhodla, že chci začít s numismatikou, co všechno k tomu budu potřebovat?

Dneska už je spousta kvalitních pomůcek. Jsou to tabla, kde jsou mince samostatně ložené, nebo obaly z plexiskla, kde jsou bubliny a mince se do nich ukládají, nebo jsou samostatné šanony. Možností uložení je spousta. Existují i vodičky, kterými si můžete minci ošetřit a konzervovat a pak ji uložíte.

Minci je třeba udržovat, ale jak jsem slyšela, mezi numismatiky koluje rada „nečistit, nečistit, nečistit!“

To je pravda, samozřejmě mince se nečistí, ale pokud ji jen ošetříte a nepůsobíte na ni mechanicky – necháte ji čistit ultrazvukem – a máte ji tedy vyčištěnou, necháte si ji potom zakonzervovat. Pak ji dáte do obalu z plexiskla, kde potom nedochází k oxidaci vzduchem. Minci pak máte uchovanou na desítky, ne-li stovky let.

Jsou i mince s malou nominální hodnotou, které se prodávají za desítky tisíc. V čem se skrývá pravá hodnota?

To je docela těžká otázka.... Numismatika je rozdělena na dvě části – pamětní mince a mince oběžné, to znamená ty mince, které lidi mají v peněžence. Ty oběžné – čím jsou starší, ražené v menším nákladu a čím jsou zachovalejší, tím narůstají na hodnotě. Když vezmete prvorepublikové mince, které jsou staré řekněme osmdesát let, a byly raženy v malém nákladu, tak taková mince stojí 100 až 300 korun. Může být samozřejmě i lepší ročník, takové už pak stojí tři, pět, nebo i deset tisíc. Tady tyto mince, i když je to už sto roků za námi a už se moc neobjevují, narůstají na hodnotě.

Co se týče pamětních mincí, které vydává ČNB, ty jsou raženy přímo pro sběratele a v oběhu nikdy nebyly. Jsou dělané ze stříbra nebo ze zlata. Razí se v omezeném nákladu a jsou na nich různé motivy, ty pak mají hodnotu z pozice sběratelské. Cílem sběratele je mít ucelenou sbírku mincí. Pokud už máte kompletní sbírku, její hodnota narůstá na docela dost velké částky.

Četla jsem rozporuplné názory numismatiků a ekonomů na emisi pamětních mincí z roku 2014. Lidé se rozčilují, že je měli možnost si koupit jen předem „vyvolení“ a Česká národní banka s nimi tedy „kšeftuje“.

Já si myslím, že pravděpodobně se jednalo o zlatou desetitisícovku Konstantin a Metoděj. Ta byla ražena řádově v nákladu nějakých osm tisíc kusů. ČNB udělala takovou zvláštní variantu, kdy napsala na opis, že se jedná o pamětní mince pro konkrétní lidi, řekněme pro vyvolené. Jde o nějakých dvě stě kusů a tím, že to banka udělala oficiálně, udělala z toho kšeft. Mince, která standardně stála třicet tisíc korun, tak tahle mince s úpisem pak stála sto tisíc korun. Naprosto souhlasím s tím, že došlo ke kšeftování.

Takže se o běžnou praxi nejedná?

Nejde o běžnou praxi, jestli se nemýlím, tohle se stalo poprvé. Názor sběratelů není dobrý, na banku to nevrhá dobré světlo. Sběratelům je jasné, že pokud tohle banka udělala jednou, může to udělat i víckrát. Pokud to chtěla udělat jen pro reprezentativní účely, měla udělat třeba jen deset kusů mincí a měl to dostat třeba prezident, ministr, nebo vážený zahraniční host, ale už se neměly razit ve větším nákladu.

Nepodařilo se mi nikde zjistit, jestli pamětní mince banka razí ze zlata nakupovaného, nebo z národních rezerv. Odkud vlastně pochází zlato, ze kterého se pamětní mince razí?

Podle mého názoru už dneska Česká národní banka ani žádné zlato nemá. Nějaké zbytky tam asi jsou, ale ty největší zásoby banka prodala před více než patnácti lety. Tehdy došlo k rozprodání našich rezerv s tím, že zaprvé byly rozprodány pod cenou a zadruhé byly vzácné sběratelské mince prodávány za hodnotu kovu. Dodnes se ČNB nikdy oficiálně nevyjádřila k tomu, kolik toho prodala, a ani co všechno vlastně prodala. Mělo by určitě být řečeno, jaké konkrétní mince tehdy byly prodány. Je neuvěřitelné, že mince, která mohla být prodána za desítky tisíc, byla opravdu prodána za cenu kovu, třeba za tisíc pět set korun. A zase se tyto mince dostaly jen k určitým vybraným lidem. Při prodeji mincí se obvykle dělá aukce, kde si mohou mince nakoupit sběratelé a investoři. Mince se takto mohly prodat za mnohem vyšší ceny, než to udělala banka. Nevím, jestli dnes banka razí pamětní mince z rezerv, asi bych spíše řekl, že zlato pro výrobu mincí kupuje. Ale to je jen můj názor, do hloubky jsem se tímto nezabýval.

Zmiňoval jste cenné mince, které jsou ve zlatých rezervách. Jaké podle vás v pokladu zůstaly?

Před pár lety byla jedna aukce pro sběratele, kde se prodávaly svatováclavské dukáty – konkrétně jednodukáty, dvoudukáty pětidukáty a desetidukáty. Tehdy aukce proběhla oficiální cestou a informování o ní byli i sběratelé i laická veřejnost. Byla to korespondenční aukce, ve které nejvyšší nabídka vyhrává. Prodalo se pár desítek kusů, ale ke konci devadesátých let byly neuvěřitelně pod cenou prodány desetitisíce mincí. Na aukci, kterou jsem zmiňoval, se gram desetidukátu mince prodával třeba za deset tisíc korun. Před sedmnácti lety banka prodávala gram za tři sta korun. Takhle pod cenou se mince dostaly jen mezi pár vyvolených lidí...

Tušíte, kde mohly mince, prodávané ČNB v devadesátých letech, skončit?

Já jsem slyšel, že část skončila ve Švýcarsku, ale kolem prodeje se úmyslně dělá taková vlna, aby se nedalo zjistit, kolik se toho vlastně prodalo a kam se naše rezervy dostaly.

Setkal jste se někdy s tím, že vám někdo chtěl prodat falešnou minci?

To se mi stává docela často. Jsou dvě skupiny lidí; jedni nevědí, že mají padělek. Měl jsem tady zákazníka, který si na tržišti v Bulharsku koupil sadu mincí za tisíc euro. Když jsem mince prohlížel, musel jsem mu bohužel říct, že všechny mince mají dohromady hodnotu padesát euro. Tito trhovci vám nemusí prodat vyloženě falzifikáty, ale třeba pravé antické mince, které ale mezi numismatiky nemají skoro žádnou hodnotu a nejsou vzácné, protože jich byly raženy miliony kusů. K těmto pravým mincím zamíchají do sady kopie a už vás mají. Trochu mě překvapuje, že laik je vůbec ochotný takhle bez rozmýšlení na pochybném místě utratit za mince tolik peněz. Existují ale také organizované skupiny lidí, kteří vyrábí repliky vzácných mincí a pak je nabízí třeba na internetu. Tihle lidé se pak snaží padělky prodat obchodníkům, kteří mincím tolik nerozumí a nechají se zlákat vidinou, že minci mohou koupit levně.

Když vám někdo donese minci, kterou chce prodat nebo si na ni chce nechat udělat odhad, jak si ověříte, že je pravá?

Když už máte tolik let praxe, tak ve většině případů poznáte pravost mince na první pohled. Například u napodobenin mincí z cínu je patrné na první pohled, že je použit špatný materiál a mince má jinou váhu, než by mít měla. Když jde o nějaký hodně dobrý falsifikát, musíte ho už blíže studovat.

Na závěr by mě zajímalo, co říká vaše rodina na váš koníček? Podařilo se Vám ji také zapojit do sběratelství?

Samozřejmě mě v tom podporují, jsem obchodník a ještě k tomu sběratel, takže si někdy práci беру i domů. Žena ale říká, že kdo si hraje, nezlobí. Manželka se mnou pracuje, ale sběratelskou vášeň nemá, bere numismatiku čistě jako profesi. Děti o numismatiku moc zájem nejeví, dcera zatím sbírala jen postavičky, které se dostávaly k nákupu nad dvě stě korun v supermarketu. I tak bylo ale skvělé vidět ten její sběratelský zápal.

Děkuji za rozhovor

Anketa

Největší sbírka na zlatý poklad republiky proběhla v roce 1918. Inicioval ji Alois Rašín, tehdejší ministr financí. Další pokus o celonárodní sbírku se objevil v roce 1968. Neorganizoval ji ale stát, lidé sami dávali dohromady své úspory a cennosti, protože věřili v lepší budoucnost. ***Pokud by v současnosti opět probíhala sbírka na národní poklad – čili národní měnové rezervy, byli byste ochotni do ní přispět a proč?***

Pavla S. (31), architektka

Moje ochota by nebyla příliš velká neboť v dnešní době a s hodnotami, které společnost nastavila, by to nemělo moc smysl. Člověk má pocit, že sice jeden člověk něco dá, ale někdo jiný to hned ukradne. Jsme ve společnosti, kde si nikdo ničeho neváží a slova jako kultura, národ, dědictví jsou společnosti celkem ukradená.

Katka K. (23), studentka VŠ

Nevím... musela bych si to pořádně promyslet. Chtěla bych vidět nějaké podklady, na jaké věci by peníze šly. V dnešní době člověk neví, když daruje peníze, kam se nakonec dostanou. Nevím, jestli bych měla jistotu, že by se opravdu dostaly do státní pokladny. Kdybych ale přece jenom přispěla, dala bych peníze. Šperky větší hodnoty doma nemám, takže jediné přispět hotovostí.

Barbora F. (22), studentka VŠ

V dnešní době bych byla hodně obezřetná. Hodně bych o tom pochybovala, vzhledem k tomu, co se dneska děje. Pokud bych ale měla jistotu, že do budoucna to opravdu k něčemu bude, tak bych přispěla.

Václav Š. (80)

Já sám žádné zlato ani podobné cennosti nemám, takže touto formou bych nepřispěl. Mohl bych do takové sbírky vložit nějaké peníze, ale musel bych si to nejdříve pořádně promyslet. Kdybych si byl jistý, že peníze půjdou na dobrou věc, asi bych nakonec přece jen přispěl.

Radek K. (33), řidič kamionu

Já bych nepřispěl právě proto, že česká politická reprezentace je na velmi špatné úrovni. Je tam pár jedinců, kteří se to snaží zlepšit, ale zatím se jim to nedaří. Navíc si myslím, že už dávno neplatí, že čím více má česká národní banka zlata, tím silnější bude naše koruna. To už

není tak úplně pravda. Česká národní banka pořád hábe se silou koruny vůči euru a myslím si, že množství zlatých rezerv na to stejně nemá žádný vliv.

Vladan M. (47), podnikatel

Na takovou sbírku bych reagoval značně podrážděně. Myslím si, že naši státní úředníci už si toho vybrali dost. Stát by si mohl vytvořit rezervy sám a nemusel by je už brát od lidí...

Michal V. (29), personalista

Moje ochota by nebyla žádná. Nepřispěl bych, protože si myslím, že kdyby se u nás nekradlo a nebyla by žádná korupce, tak by si český stát z daní, které u nás v České republice máme, měl dokázat takovou sbírku vytvořit sám.

Daria S. (69), důchodkyně

Měla bych zřejmě pocit, že chci přispět. Snad proto, že bych se tak přidala k našim předkům, kteří takovou sbírku také podstoupili. Brala bych to jako takovou národní, kulturní a historickou milou povinnost. Já bych přispěla neosobně, a to penězi. Je pravdou, že naši předci asi tolik neoplývali hotovostí. Dědily se šperky a podobné cennosti, kdežto dnes mají vlastně největší hodnotu peníze.

5 Závěr

Problematika měnového zlata je záležitostí, která se českých i slovenských občanů dotýká už od roku 1919, kdy vznikl základ zlatého pokladu republiky, jak se mu často v mnohých publikacích říká. Bankéři se v současnosti snaží oponovat, že zlato jako drahý kov už v trezorech národních bank není tak důležité, jako bývalo kdysi, a že je tedy nejlepším řešením se těchto rezerv zbavit a prodat je za dluhopisy. Mělo by se ale myslet také na hodnotu, kterou v ní vidí čeští občané. Dluhopisy jsou možná lépe obchodovatelné, než zlaté cihly, ale cenný papír pro běžné obyvatele státu nemá žádnou historickou hodnotu a nevzbudí v člověku pocit národní hrdosti či sounáležitosti. Někteří autoři zlaté rezervy přirovnávají ke korunovačním klenotům, které by bylo nemyslitelné prodat a vyměnit za oběživo nebo cenné papíry, i kdyby bylo republiky nejhůře. Bohužel, ČNB ale žádný sentiment nezajímá a ke konci devadesátých let velké množství našich rezerv prodala.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jak byla veřejnost informována o osudech měnového zlata. Zmínky o zlatých rezervách jsme hledali v Archivu města Ostravy, nejprve procházením jednotlivých ročníků periodik ve fyzické podobě. Poté i v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě, kde je k dispozici katalog a databáze Národní knihovny ČR a přístup do databáze Anopress, která monitoruje články od roku 1996; práce s katalogem a databází ve vědecké knihovně byla efektivnější. Dohledat články ale nebylo snadné – o měnové politice obecně je napsáno mnoho, o měnovém zlatě už méně. Po obsahové analýze vybraných článků je možné říci, že se česká tištěná média zabývala hlavně zadržováním zlata Velkou Británií a Spojenými státy americkými. Vzhledem k tomu, že se tisk v největší míře zabýval právě zadržováním zlata, je k podivu, že když konečně došlo k navrácení našeho majetku, informovalo o tom pouze Rudé právo a to velmi stručně. Co může být zarážející je i skutečnost, že po prodeji šestapadesáti tun zlatých rezerv ke konci devadesátých let, také nebyly nalezeny žádné články, které by se do větší hloubky zabíraly tímto prodejem. Všechny objevené články pojednávají o problematice měnového zlata ve stejném duchu, jako před jeho prodejem, tedy s kritickým pohledem na zadržování drahého kovu, právoplatně náležejícímu Československu. Jediným nalezeným článkem, který se opravdu zabývá konkrétně samotným prodejem rezerv, je text v příloze Hospodářských novin, jehož autorem je Radek Urban z ČNB, který postup banky obhajuje.

Také jsme si kladli za cíl zaměřit se na vlivy, které mohly působit na zájem či nezájem tisku o dané problematice psát. Z obsahové analýzy vyplývá, že zkoumaným tématem se zabýval denní tisk, časopisy s různou periodicitou, zaměřené hlavně na ekonomická témata, a později i populárně vědecké časopisy. Vyhraněný postoj pisatelů k otázce zadržování zlata vyplýval ze samotné skutkové podstaty problému, ale také ze soudobého politického režimu, protože obraz „zákeřných“ západních kapitalistických států byl v souladu se socialistickou ideologií. Nejčastěji se otázkou měnového zlata zabývalo Rudé právo a Haló sobota, tedy víkendová příloha Rudého práva. Vzhledem k tomu, že Rudé právo bylo listem propagujícím socialistické ideály, bylo pro toto periodikum příhodné zaměřovat se na kritiku postupů USA a Velké Británie v otázce navrácení našich rezerv.

Téma, které bylo v této práci zkoumáno, bylo ve třetí kapitole propojeno s žurnalistickými žánry, konkrétně s editorialem, úvodním článkem, interview a anketou. Anketa proběhla v dubnu 2015 v ranním vysílání Českého rozhlasu.

K tématu této práce bychom mohli připojit i malý exkurs, kterým je hledání podobných iniciativ ke sbírce zlata, cenností či peněz na státní záležitosti. Kromě roku 1919 se objevila občanská iniciativa v roce 1989 a dokonce i v dnešní době můžeme najít sbírku, která má některé rysy s výše zmíněnými společné. Jde o sbírku, kterou inicioval prezident Miloš Zeman na úhradu neustále rostoucího státního dluhu. Zveřejnil číslo účtu, na který může kdokoliv přispět libovolnou částkou a snížit tak státní zadlužení a sám na toto konto také ze svého prezidentského platu přispívá.

Na závěr si můžeme položit otázku, proč se přece jen tištěná média nezabývala problematikou těžce shromážděného, poté rozkradeného, po dlouhá léta zadržovaného a nakonec z velké části rozprodaného zlata, o něco více? Jedna z možných odpovědí může spočívat v nepřeborném množství aktuálních informací o dění z celého světa, které se na nás v současnosti valí. V konzumním světě se stáváme i konzumenty obrovského množství informací a už není čas a ani prostor se vracet k již dávno vyřešeným nebo promlčeným záležitostem. Právě to může být důvodem, proč byl poslední nalezený článek z roku 2010 a novější zmínky o našem tématu můžeme najít jen na internetu, případně v jiných typech médií. Český občan by měl mít lepší přehled o tom, co všechno se dělo s československým pokladem, symbolem naší státnosti.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

AILSBY, Christopher. *Třetí říše – den po dni*. Praha: Naše vojsko, 2005. 189 s. ISBN 80-206-0752-8.

MOTL, Stanislav. *Kam zmizel zlatý poklad republiky*. Rybka Publisher, 2007. 263 s. ISBN 80-86182-69-X.

SPÁČIL, Bedřich. *Česká měna od dávné minulosti k dnešku*. Praha: Orbis, 1974. 177 s.

ŠETŘILOVÁ, Jana. *Alois Rašín: Dramatický život českého politika*. Praha: Argo, 1997. 173 s. ISBN 80-7203-061-2.

ŠTRAIT, Jaroslav. *Velký zlatý tunel*. Praha: Futura, 2011. 157 s. ISBN 978-80-86844-70-1.

VÁROŠ, Milan. *Osudy zlatých pokladů*. Praha: Albatros, 1989. 461 s.

Články v periodickém tisku

ČTK. Část čs. zlata uloupeného nacisty konečně vrácena. *Rudé právo: Orgán ústředního výboru komunistické strany Československa*. 1982, roč. 62, č. 44, s. 1. ISSN 0032-6569.

HORÁK, Ladislav. Kam zmizely poklady nacistických pohlavárů? *Epocha*. 2010, roč. 6, č. 17, s. 41–43. ISSN 1214-9519.

Jak je to s čs. měnovým zlatem. *Rudé právo: Orgán ústředního výboru komunistické strany Československa*. 1967, roč. 46, s. 7.

JOR, Jaroslav. Na začátku byl Rašín. *Práce*. 1993, roč. 49, č. 127, s. 4. ISSN 0231-6374.

KRÁL, Richard. Než se vrátilo naše uloupené zlato (1). *Haló sobota: příloha Rudého práva*. 1990, roč. 21, č. 9, s. 5. ISSN 0323-0880.

KRÁL, Richard. Než se vrátilo naše uloupené zlato (2). *Haló sobota: příloha Rudého práva*. 1990, roč. 21, č. 10, s. 5. ISSN 0323-0880.

MÜLLER, Jan. Dokumenty pařížské reparační komise a názory politiků. *Střední Evropa: Revue pro středoevropskou kulturu a politiku*. 2004, roč. 20, č. 120, s. 103. ISSN 0862-691X.

Překvapivá odhalení: Rozkradený zlatý poklad (1). *Magazín 2000 záhad*. 2010, roč. 17, č. 15, s. 16-17. ISSN 1211-4928.

Překvapivá odhalení: Rozkradený zlatý poklad (2). *Magazín 2000 záhad*. 2010, roč. 17, č. 16, s. 16-17. ISSN 1211-4928.

SMETANA, Vít. Británie a československé zlato. „Case study“ britského appeasementu? *Soudobé dějiny*, 2001, roč. 8, č. 4, s. 621-658. ISSN 1210-7050.

STANO, Jiří. Cesta k zlatému pokladu. *Rudé právo: Orgán ústředního výboru komunistické strany Československa*. 1983, roč. 63, č. 12, s. 3.

STIBOR, Karel. Problematika československého měnového zlata zadržovaného v USA. *Socialistické soudnictví*. 1969, roč. 9, č. 5, s. 44- 55.

SVOBODA, Jakub. Kdyby ČNB počkala s prodejem zlata, mohla dostat o 27 miliard víc. *Právo*. 2010, roč. 19, č. 258, s. 1. ISSN 1211-2119.

VENCOVSKÝ, František. Funkce zlata v historii československé měny. *Finance a úvěr*. 1979, roč. 29, č. 12, s. 802 – 817. ISSN 0015-1920.

VENCOVSKÝ, František. Ohlédnutí do historie: Zlaté rezervy. *Ekonom: týdeník Hospodářských novin*. 1992, roč. 36, č. 52, s. 22–23. ISSN 1210-0714.

Elektronické zdroje

BROWN D., Martin. The gold chase. *Central Europe Review* [online]. 2000, vol. 2, no. 11. [cit. 2015-04-20]. ISSN 1212-8732. Dostupné z: <http://www.central-europe-review.org/00/11/brown11.html>

KRÁL, Richard. Měnové zlato (podruhé). In: *archiv.ihned.cz* [online]. 13. 10. 2000 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-785893-menove-zlato-podruhe>

URBAN, Radek. Měnové zlato v historické perspektivě. In: *cnb.cz* [online]. 22. 9. 2000 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2000/cl_00_000922b.html

Seznam použitých zkratek

BIS	Bank for International Settlements (Banka pro mezinárodní vyrovnání)
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSR	Česko-Slovenská republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČTK	Československá tisková kancelář
Kč	Koruna česká
SS	Schutzstaffel, paravojenská jednotka nacistického Německa
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2015

Lita Mišerbova

.....